

**DET KONGELIGE LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT
DET KONGELIGE KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT
DET KONGELIGE HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT**

Fastsettelsesbrev
31. januar 2025

**Fastsettelse av forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv.
(gjødselbrukforskriften)**

Fastsettelse av forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv. (gjødselbrukforskriften)

Innledning

Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet har 29. januar 2025 fastsatt ny forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv. (heretter gjødselbrukforskriften). Ny gjødselbrukforskrift ligger som vedlegg. Sammen med ny gjødselvereforskrift som er fastsatt i eget vedtak 29. januar 2025 erstatter disse forskriftene forskrift 18. juli 2003 om gjødselvarer mv. av organisk opphav.

Departementene vil i dette brevet redegjøre kort for våre vurderinger av de innkomne høringsinnspillene, og de viktigste endringene som er gjort som følge av innspillene.

Høring av forslaget

Forslag til ny gjødselbrukforskrift ble sendt på høring 20. mars 2024 med frist for høringsinnspill 20. juni 2024.

Departementene mottok i alt 252 svar på høringen. Av disse var det fem som ikke hadde kommentarer til forslaget.

Overordnet oppfatter departementene at det er betydelig støtte i høringen for departementenes forslag til ny gjødselbrukforskrift. Mange er positive til at forslaget til nytt regelverk er kommet på høring slik at aktørene får en avklaring og forutsigbarhet. Mange ser positive sider blant annet ved todeling av forskriften og at gjødselbrukforskriften tar inn bestemmelser om gjødslingsplanlegging og erstatter den særskilte forskriften om gjødslingsplanlegging, noe som etter høringsinstansenes vurdering vil gi et mer oversiktlig regelverk. Andre positive sider som trekkes fram, er at bruk av mineralgjødsel inngår i virkeområdet, at regelverket vil motvirke en del kilder til forurensning som er mindre regulert i dag, og at gjødsla vil spres til en tid og i en mengde som gjør at næringsstoffene i større grad vil gå til plantevekst. Det er bred enighet om at høringsforslaget vil bidra positivt til å ivareta vannkvalitet og redusere miljøbelastninger. På grunnlag av disse tilbakemeldingene, er hovedtrekkene i ny gjødselbrukforskrift like forslaget som ble sendt på høring.

Det er samtidig en rekke høringsinnspill som har påpekt og begrunnet behov for justeringer i forskriften. Særlig gjelder dette bestemmelser som vil påføre økonomiske og praktiske byrder for næring og forvaltning. De viktigste endringene i endelig forskrift, sammenlignet med forslaget som ble sendt på høring, er:

- Krav til overdekking av lager for svinegjødsel (§ 7) og fjørfegjødsel (§ 8) blir ikke innført nå slik som foreslått i høringen, men skal utredes nærmere.
- Bakkelagring av avløpsslam og andre gjødselvarer mottatt utenfra vil være tillatt inntil ett år (§ 8).

- Spredefristen om høsten er i § 15 satt til 15. september for størstedelen av landet, men i hovedsak 1. september for kommunene på Jæren og i nedbørsfeltet til Oslofjorden.
- Ved bruk av valgmuligheten om å rette seg etter krav til fosforbalanse i stedet for fosforgrenser (§ 20), har departementene kommet til at jordprøver ikke kan brukes til å dokumentere at balanse er oppnådd. Oppnådd balanse må derfor dokumenteres gjennom en oversikt som viser at fosforstrømmer inn til gårdsdriften ikke er større en fosforstrømmer ut.
- Nye og strammere fosforgrenser tar først til å gjelde fra 2027, slik at foretakene får tid til nødvendige tilpasninger, og slik at verktøy å støtte seg på for å praktisere nye regler kan komme på plass. I mellomtiden gjelder en midlertidig grense på 3,5 kg fosfor per dekar og år. Denne grensen tilsvarer i hovedsak dagens grense.
- Forlenget overgangstid også for enkelte andre bestemmelser, slik at foretak og forvaltning skal ha nok tid til å gjøre seg kjent med og omstille seg til nye regler.
- Oppmykning i krav til jordprøver, ved at det ikke stilles krav om bruk av uavhengig konsulent ved uttak av jordprøver. Departementene velger også å differensiere kravet til hyppighet av jordprøver. Ifølge hovedregelen skal jordprøver ikke være eldre enn åtte år. Ved dyrking av fosforkrevende vekster etter § 21 skal jordprøver ikke være eldre enn fire år. For de som vil rette seg etter krav til fosforbalanse skal det ved oppstart foreligge jordprøver som ikke er eldre enn fire år.

I det videre redegjøres det for vurderinger som ligger bak endelig forskrift.

Departementenes vurderinger

Formål

Høringsforslaget var å videreføre formålsbestemmelsen i § 1 fra forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav. I høringen har flere påpekt at formålsbestemmelsen bør utfylles på noen områder. I endelig forskrift har departementene tatt inn en ny setning som lyder:

«Forskriften skal legge til rette for god avling og god utnytting av næringsstoffer i gjødselvarer og jordsmonn, og begrense tap av næringsstoffer til vassdrag og luft.»

Ordlyden er hentet fra forskrift om gjødslingsplanlegging og tydeliggjør hensynene bak reguleringen.

Begrebsbruk – gjødsel og gjødselvarer

Begrepene «gjødsel» og «gjødselvarer» er definert i § 3, og brukes gjennomgående i forskriften. Forskjellen på definisjonene av «gjødsel» og «gjødselvarer» er at mens gjødsel er et produkt som har som hovedoppgave å tilføre næringsstoff og som er egnet for årlig tilførsel, er gjødselvarer en samlebetegnelse på produkter som brukes til å påvirke planters vekstvilkår, og er dermed bredere definert enn gjødsel. At definisjonen gjødselvarer favner bredere, innebærer at også produkter som næringsholdig væskeoverskudd som ikke har som hovedoppgave å tilføre næringsstoffer, og avløps slam som ikke er egnet for årlig tilførsel, faller inn under definisjonen «gjødselvarer» selv om det ikke er «gjødsel». For å

tydeliggjøre hva som omfattes av samlebetegnelsen «gjødselvare», er det presisert at begrepet også omfatter husdyrgjødsel, biorest, avløpslam og næringsholdig væskeoverskudd.

Gjødselbrukforskriften regulerer i hovedsak lagring og bruk av gjødsel, men har også bestemmelser om lagring og bruk av andre typer gjødselvarer som ofte mottas fra eksternt hold, og som trenger bruksbestemmelser for å sikre at bruken er trygg. I forslaget som ble sendt på høring ble begrepet «gjødsel» benyttet. Dette begrepet ble i flere tilfeller for snevert. For å favne bredere, og sikre regulering etter intensjonen, er begrepsbruken i all hovedsak endret fra «gjødsel» til «gjødselvare», og med nærmere presisering i de enkelte bestemmelsene om det er bestemte typer gjødselvare bestemmelsen er rettet mot.

Krav til plassering, oppsamling, lagring og spredetidspunkt

Høringsforslagets bestemmelser om plassering, oppsamling og lagring av gjødselvarer i §§ 4-11 var i hovedsak en videreføring av gjeldende bestemmelser, men med noen justeringer og tillegg. Forslagene har i hovedsak blitt positivt mottatt i høringen, og bestemmelsene er derfor beholdt.

I høringen har det kommet motforestillinger til foreslåtte krav om at lager og innretninger skal plasseres «på steder hvor grunnforholdene gir god infiltrasjon». Det ble påpekt at ordlyden kan misforstås og at man kan risikere at enkelte innretter seg med plassering i nærheten av dreneringssystem, og at dette kan forsterke – og ikke forebygge – forurensning. Det er også påpekt at ordlyd om infiltrasjon ikke passer for perioder om vinteren der jorda er frosset og det ikke er infiltrasjon. I endelig forskrift er det derfor i stedet stilt krav om at det «ved plassering skal legges vekt på terreng- og grunnforhold slik at avrenning begrenses». Kravet gjelder ved siden av krav om at de enkelte lager og innretninger ikke skal plasseres på flomutsatte områder eller så nær vannforekomster at det medfører fare for forurensning.

Flere har etterlyst en presisering av avstandskrav til vann og av hva som skal regnes som «flomutsatte områder» hvor plassering av lager og innretninger ikke vil være tillatt. Per utgangen av 2024 foreligger landsdekkende aktsomhetskart for flom. Disse kartene kan brukes til å påvise arealer som er flomsikre. Aktsomhetssonene, ifølge disse kartene, har imidlertid vid utstrekning, og mange driftsbygninger og arealer i jordbruket befinner seg innenfor slike soner. Disse kartene er derfor dårlig egnet til å skille mellom arealer som er mer og mindre flomutsatt. Noen områder er nærmere kartlagt i flomsonekart, og der slike kart foreligger er disse et godt grunnlag for praktisering av bestemmelser i gjødselbrukforskriften. Veiledningsmateriell til regelverket vil tydeliggjøre vurderinger og kartverk som kan legges til grunn for å overholde bestemmelsene.

Krav til håndtering av husdyrgjødsel ved utendørs dyrehold

Paragraf 6, som setter krav til håndtering av husdyrgjødsel ved utendørs husdyrhold, har i hovedsak blitt positivt mottatt i høringen. I endelig forskrift er det gjort enkelte justeringer for å følge opp innspill fra høringen. Ettersom det i mange sammenhenger er anbefalt å plassere innretninger der husdyr og -gjødsel samler seg på et fast/støpt underlag eller på berg mv., er krav om plassering «på steder hvor grunnforholdene gir god infiltrasjon» forlatt, jf. omtale

over. Ordet «driftes» i siste setning i første ledd er også endret slik at setningen nå lyder «Innretningene skal plasseres og håndteres slik at avrenning begrenses.» Krav til plassering innebærer å vektlegge terreng- og grunnforhold, tilsvarende øvrige av bestemmelsene §§ 4-11. Med «håndteres» menes blant annet å holde drikkestasjoner mv. ved like. Krav i siste ledd om å fjerne gjødsla minst to ganger i året vil også støtte opp om god håndtering av slike innretninger.

Krav til utforming av lager for husdyrgjødsel og andre organiske gjødselvarer

Flere høringsinstanser hadde kommentarer til forslaget i § 7 om krav til dekke på lager for svinegjødsel, og noen høringsinstanser, bl.a. Norsvin, mener at krav til dekke må utredes nærmere fordi det ikke er klart hvilken type dekke som best begrenser utslipp av klimagasser og ammoniakk fra lager for svinegjødsel.

Etter departementenes syn framstår det klart at det er hensiktsmessig med en form for krav til dekke på lager for svinegjødsel. Departementene mener derfor det er viktig at det kommer på plass krav om dekke på lager for svinegjødsel så snart som mulig, men anerkjenner at det er behov for noe mer utredning av hvilken type dekke, eller kombinasjon av dekke, som best begrenser utslipp av både klimagasser og ammoniakk, før kravet fastsettes i forskrift.

Departementene har på denne bakgrunn besluttet at det ikke innføres krav om dekke på lager for svinegjødsel nå. Vi varsler samtidig at departementene tar sikte på å innføre krav om dekke på lager for svinegjødsel så snart dette er nærmere utredet, og senest fra 1. januar 2026. Departementene vil samtidig utrede om det er behov, og grunnlag, for å stille ytterligere krav, om f.eks. dobbel barriere, til lager for å forhindre akutt forurensning og hvilke foretak som eventuelt bør omfattes av slike krav.

Som oppfølging av høringen har departementene tatt inn krav om at gjødsellager skal ha tilstrekkelig sikring til å ivareta hensyn til helse, arbeidsmiljø og sikkerhet, i tråd med bestemmelser som har vært gjeldende til nå. I endelig forskrift har departementene tatt inn et nytt fjerde ledd som lyder: «Ved oppføring, utvidelse eller utbedring av gjødsellager som er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven, skal det foreligge samsvarserklæring om oppfyllelse av krav etter denne forskriften og etter byggt teknisk forskrift gitt i medhold av plan- og bygningsloven». Samsvarserklæringen er ment som hjelp til gårdbrukerne i å skape klarhet i reglene som gjelder for lagerbygg. Ved avvik vil samsvarserklæringen kunne skaffe klarhet i ansvarsforholdene. Ettersom plikten til å ha slik samsvarserklæring er avgrenset til søknadspliktige tiltak, legger departementene til grunn at foretak allerede har behov for tilsvarende erklæringer som ledd i byggesaken, jf. byggesaksforskriften § 5-3 tredje ledd. Samlet vurderer departementene at fordelen med slik samsvarserklæring overstiger byrdene.

Lagring og plassering av tørre organiske gjødselvarer direkte på bakken

For bestemmelsene i § 8 om bakkelagring er det gjort enkelte oppmykninger som følge av høringen.

Flere høringsinstanser har uttrykt bekymring for konsekvensene av at forskriftsforslaget begrenser adgangen til å lagre gjødselvarer mottatt utenfra, lokalt på bruksstedet i påvente av spredning. Dagens regelverk stiller ingen krav som tidsbegrenser slik lagring, mens

forslaget som ble sendt på høring har et krav om at lagringen kun kan skje innenfor vekstsesongen. Høringsinstansene påpeker at bestemmelsen vil få uforholdsmessig store konsekvenser for bruk av avløpsslam til jordforbedring, som ikke er beskrevet i høringsnotatet. Høringsinstansene påpeker også at luktplager som følge av lokal lagring ikke er så store at de rettferdiggjør så inngripende krav.

Departementene har tatt høringsuttalelsene til følge, og åpner for at gjødselvarer mottatt utenfra kan lagres på bruksstedet fram til påfølgende vekstsesong. Lagringstid for slike gjødselvarer vil dermed bli regulert på linje med fjørfegjødsel. Videre vil både gjødsel som er mottatt utenfra og fjørfegjødsel kunne lagres på bruksstedet i inntil ett år. Endringene innebærer at blant annet slam og fjørfegjødsel kan fraktes fra opprinnelsesstedet til bruksstedet for lokal lagring om vinteren, før videre utkjøring om våren. Det gir anledning til å fordele utkjøring over en lengre periode.

Det er tatt inn et krav om at det ved plassering av gjødsel og gjødselvarer for lokal lagring på bruksstedet, skal legges vekt på topografi, vegetasjon og framherskende vindretning slik at avrenning og luktulempe begrenses. Ordlyden her er i tråd med tilsvarende ordlyd i andre bestemmelser om lager, jf. omtale over, men vektlegger luktulempe i tillegg til avrenning. Dette er i tråd med bestemmelser som har vært gjeldende til nå. For gjødselvarer med avløpsslam gjelder i tillegg § 23, om at forhold som kan føre til eventuelle luktproblemer og sjenanse for publikum, skal framgå av melding til kommunen. I tilfeller der luktulemper ved lagringen oppstår, kan kommunen følge opp slike forhold med hjemmel i folkehelseloven § 14. Etter departementenes vurdering vil dette være tilstrekkelig for å forebygge og håndtere helsemessige og forurensingsmessige ulemper ved lokal lagring av gjødsel på bruksstedet.

I § 8 tredje ledd var det foreslått krav om at fjørfegjødsel skal skjermes mot overflatevann og nedbør. Høringsnotatet viste til at skjerming mot nedbør kan gjøres med enkle løsninger i form av presenning mv. I høringen har det kommet innvendinger om at presenning ikke vil være en holdbar løsning. For å motstå vind og nedbør burde det i så fall stilles krav om lagring i en type lageranlegg med takoverbygg eller lignende.

Etter departementenes syn er det hensiktsmessig med skjerming mot nedbør, men krav om takoverbygg vil medføre kostnader og er ikke utredet. Departementene har derfor frafalt kravet om skjerming mot nedbør. Departementene varsler samtidig at vi vil foreta nærmere utredning av aktuelle krav om at fjørfegjødsel i gitte tilfeller må lagres under takoverbygg eller i annen type lageranlegg der den blir skjernet mot nedbør.

Krav til oppsamling av silopressaft og lagring av fôr på bakken

I høringen er det god oppslutning om de foreslåtte kravene til utforming av siloanlegg og oppsamling av silopressaft i § 9, og om at disse kravene suppleres med krav til lagring av fôr på bakken. Høringen viser noen uklarheter med det foreslåtte kravet om tidsbegrensning på tre år ved lagring av fôr på bakken. Meningen var at lagringstiden for fôret ikke kan overstige tre år. Mange har imidlertid tolket forslaget til at det ikke er lov å plassere fôr på samme sted i mer enn tre år. Departementene har derfor tydeliggjort at tidsbegrensningen gjelder fôret, ikke stedet hvor det er plassert.

Krav til håndtering av næringsholdig væskeoverskudd fra innendørs husdyrhold og veksthus

Departementene frafaller forslaget i § 10 første ledd om at «utslipp av vaskevann fra husdyrrom og melkeanlegg, og næringsholdig væskeoverskudd fra innendørs husdyrhold og veksthus, skal begrenses slik at det ikke medfører forurensning». Bakgrunnen for forslaget var at driftsbygninger og veksthus hittil i mange tilfeller har blitt oppført uten oppsamling, og kan ha utslipp som innebærer en fare for forurensning.

Høringsinstansene har påpekt at slike utslipp reguleres av statsforvalteren etter forurensingsloven, som punktutslipp i jordbruket. Ved å ta inn en bestemmelse i gjødselbrukforskriften om at utslipp fra husdyrrom, melkeanlegg og veksthus skal begrenses, vil det kunne oppstå tvil om hvilket regelverk som gjelder for selve utslippet, samt forholdet til eksisterende tillatelser etter forurensingsloven. Departementene har derfor endret bestemmelsen slik at gjødselbrukforskriften ikke regulerer selve utslippet av næringsholdig vaskevann og annet væskeoverskudd fra eksisterende husdyrrom, melkeanlegg og veksthus. Oppsamlingen av næringsholdig væskeoverskudd handler om å legge til rette for at næringsstoffene kan bli brukt som en ressurs i jordbruket, framfor å slippes ut til miljøet. Departementene beholder derfor bestemmelsen i forslagets andre ledd, om at driftsbygninger og veksthus som oppføres eller bygges om skal etableres med oppsamling av vaskevann og annet væskeoverskudd.

Vaskevann og væskeoverskudd som er samlet opp, bør fortrinnsvis håndteres som gjødsel etter gjødselbrukforskriften. Annen håndtering av oppsamlet vaskevann og annet væskeoverskudd, herunder påslipp til kommunalt avløpsnett eller utslipp til resipient, reguleres i dag etter forurensingsloven. For å unngå dobbeltregulering tas det derfor ikke inn bestemmelser om videre håndtering av oppsamlet vaskevann og annet væskeoverskudd i gjødselbrukforskriften.

Krav til spredetidspunkt

Mange i høringen slutter opp om en innstramming i tillatt spredetidspunkt i § 15. Enkelte støtter høringsforslaget om spredefrist i hovedsak 1. september, mens andre argumenterer for frist til 15. eller 20. september i forbindelse med såing av høstkorn. Mange argumenterer for en noe senere frist også ved grasdyrking, og viser til at krevende værforhold mange år har gjort det vanskelig å gjøre unna grasslått og gjødselspredning innen utgangen av august. Høringen viser samtidig bred oppslutning om det foreslåtte kravet om å høste eller etablere plantevekst etter siste spredning, i tråd med prinsippet om at gjødsla skal gå til plantevekst. Få høringsinstanser har innvendinger mot å skjerpe spredefristen på våren fra 15. februar til 1. mars.

Departementene anerkjenner behovet for et noe videre spredevindu særlig ved såing av høstkorn. Ved grasdyrking fastholder departementene at det er ønskelig at gjødselspredning er gjort innen utgangen av august. Departementene erkjenner likevel at frist 1. september er i overkant stramt i kyst- og fjordbygder med mye nedbør og våte forhold, og særlig i områder med to- og treslåttssystem. I store deler av landet er det vanlig med en håslått og påfølgende gjødselspredning i august, men erfaringen er at slåttene mange år må vente til litt ut i september. For å kunne overholde en frist 1. september gjenstår en kort spredeperiode om

våren og en periode etter førsteslått. Det kan kreve økt lagerkapasitet og kostbare lagerinvesteringer.

For å komme i møte med utfordringene tatt opp i høringsinnspillene, særlig i kyst- og fjordbygdene og i tilfeller med høstsådde vekster, finner departementene grunn til å forlenge spredefristen til 15. september, og at det danner hovedregelen i ny forskrift. Departementene opprettholder krav om å høste eller etablere plantevekst etter siste spredning. Spredning i voksende grøde på eng e.l. må derfor uansett skje tidsnok til at det kan ventes en viss ettervekst som kan høstes eller beites.

I områder nordpå og i høyereliggende strøk vil det være lite plantevekst utover i september som forsvarer spredning på denne tiden. NIBIO har påpekt at gjødselspredning i kombinasjon med nedmolding senhøstes i noen tilfeller kan være bedre enn spredning tidlig i september, fordi man slik unngår at gjødsla blir utsatt for avrenningsepisoder gjennom en lang periode på høsten. Departementene stiller seg bak at spredning med nedmolding senere om høsten, i gitte tilfeller kan være å foretrekke framfor overflatespredning i september. Etter departementenes vurdering gjelder det særlig i områder med stabile vintre og hvor avrenningsepisoder overveiende forekommer om høsten framfor om vinteren. I områder med ustabile vintre kan spredning med nedmolding, uten at det etableres plantedekke etterpå, medføre at både gjødsel og jord blir utsatt for avrenningsepisoder gjennom vinteren. På denne bakgrunn går departementene videre med forslaget om en ekstra sen frist i gitte tilfeller, i kombinasjon med nedmolding, og uten krav om høsting eller etablering av plantevekst etter siste spredning. Forslaget som var på høring, var at slik ekstra sen frist kan gis i områder med lite utfordringer med eutrofi. Troms og Finnmark har lite utfordringer med eutrofi. Departementene velger derfor å sette spredefrist i Troms og Finnmark til 1. november direkte i nasjonal forskrift.

Deler av landet har særlige forutsetninger for å få ut all gjødsla før 1. september. I noen av disse områdene er det utfordringer med vannmiljø. På denne bakgrunn har flesteparten av kommunene på Jæren fastsatt lokale forskrifter med spredefrist 1. september. Denne fristen blir fastsatt direkte i ny nasjonal forskrift.

Tilstanden i Oslofjorden er alvorlig. Av tiltakene som er foreslått i ny gjødselbruksforskrift, er redusert spredning om høsten det tiltaket som i størst grad reduserer avrenning av nitrogen. Departementene opprettholder derfor spredefrist 1. september for områder som drenerer til Oslofjorden. Dette omfatter områder som drenerer til kyststrekningen fra svenskegrensa til fylkesgrensa mot Agder. Departementene viderefører med det den fristen som allerede gjelder for spredning uten nedmolding i eng og voksende grøde, som heller ikke i dag kan skje etter 1. september i disse områdene. Spredning fram til 15. september vil likevel være tillatt i kombinasjon med etablering av høstkorn. Fristen kombineres med at statsforvalteren i gitte tilfeller kan åpne for senere spredetidspunkt. Fristen gjelder i områder som drenerer til Oslofjorden i totalt 118 kommuner i fylkene Østfold, Oslo og Akershus, Innlandet, Buskerud, Vestfold og Telemark. Hvilke kommuner dette er følger av vedlegg til dette brevet. I enkelte av kommunene kan det være deler av kommunen som drenerer til Oslofjorden, mens andre deler drenerer til andre vassdrag. I disse tilfellene må kommunene veilede om hvilke

områder i kommunen som drenerer til Oslofjorden, og som dermed må forholde seg til spredefrist 1. september.

Forslaget som var på høring var at silopressaft kan spres uten påfølgende høsting eller etablering av plantevekst. I høringen ble det påpekt at silopressaft kan utgjøre miljøbelastninger, og at det er behov for å regulere spredetidspunkt også for silopressaft. Departementene fastsetter derfor spredefrist 15. september for silopressaft.

Statsforvalterens adgang til å fastsette senere spredefrister (§31 b) og c))

I områder som drenerer til Oslofjorden, dvs. til kyststrekningen fra svenskegrensa til fylkesgrensa mot Agder, gis det adgang for statsforvalteren til å fastsette en senere frist for spredning enn hva som følger av § 15 første ledd nr. 1. Statsforvalteren kan i disse kommunene, gjennom enkeltvedtak eller forskrift, tillate spredning med nedmolding fram til 1. november, så lenge det ikke fører til vesentlig økt avrenning til Oslofjorden. Statsforvalteren må foreta konkrete vurderinger av hva som er å anse som en vesentlig og uakseptabel økning sammenlignet med referansen i hovedbestemmelsen i § 15. Statsforvalteren kan i en slik vurdering også inkludere effekten av tiltak som begrenser avrenning, gitt som vilkår i vedtak om senere spredning.

Adgangen til å fastsette senere spredefrister i nedbørsfeltet til Oslofjorden skal avhjelpe foretak som av klimatiske og strukturelle grunner ikke klarer å spre husdyrgjødsel innenfor tidsrommet 1. mars til 1. september med en lagringskapasitet for gjødsel tilsvarende minimumskravet om åtte måneder. Det er departementenes intensjon at adgangen skal praktiseres restriktivt og målrettet, samt på en måte som opprettholder streng miljøbeskyttelse i nedbørsfeltet til Oslofjorden.

I Nordland og innlandsområder over marin grense, der vekstsesongen i snitt de siste ti årene har startet etter 1. mai, gis statsforvalteren adgang til å fastsette en senere frist for spredning enn hva som følger av § 15 første ledd nr. 4. Statsforvalteren kan i disse områdene, i enkeltvedtak eller forskrift, tillate spredning med nedmolding fram til 1. november. Adgangen til å fastsette senere spredefrister er begrenset til områder der vannforekomstene oppfyller målene i vannforskriften, og ikke står i fare for å få forverret tilstand. Denne adgangen omfatter ikke områder som drenerer til Oslofjorden.

Utvidet overgangsperiode

Oppmykning av spredefrister sammenlignet med høringsforslaget betyr at flere foretak vil klare seg med samme lagerkapasitet som de allerede har etter gjeldende regelverk, tilsvarende minst åtte måneders produksjon. Som hovedregel vil man imidlertid ikke lenger ha adgang til å kjøre ut gjødsel i kombinasjon med nedmolding utover høsten, og heller ikke i februar. Departementene finner derfor grunn til å gi foretakene noe tid til å omstille seg til de nye fristene, jf. § 36. Foretak som ved ikrafttredelse av forskriften ikke har nok lagerkapasitet til å overholde nye frister, får forlenget overgangstid for å ha nok tid på seg til å utvide lagerkapasiteten.

Krav til spredeareal og -mengde

Godkjent spredeareal

I endelig forskrift § 17 beholdes regelen om at innmarksbeiter må inneha godkjenning som spredeareal for å kunne tilføres gjødsel. Som foreslått i høringen, vil denne regelen gjelde for bruk av alle gjødselslag, også mineralgjødsel. Flere har i høringen etterspurt at det i tillegg til en generell godkjenning burde gå an å innhente en godkjenning avgrenset til bruk av mineralgjødsel. Departementene finner grunn til å ta forslaget til følge, at dette kan ivaretas av § 17 slik den står, og at videre oppfølging kan løses gjennom søknadsrutiner.

Begrensninger for nitrogen i sårbare områder

Paragraf 19 viderefører nitrogenbegrensningen i områder definert som sårbare etter nitratdirektivet. Flere har i høringen bedt departementene om å klargjøre hvordan husdyrbønder skal praktisere nitrogenbegrensningen etter nitratdirektivet. Som oppfølging er det i endelig forskrift gjort en tilføyelse i § 19 om at mengden nitrogen i egen husdyrgjødsel kan bestemmes på to måter, enten ut fra normtall eller ut fra en oversikt over nitrogenstrømmer inn til og ut av husdyrholdet. Ordlyden er i hovedsak lik som for fosfor i § 20. Videre er vedleggstabell 2, med forventet mengde nitrogen fra ulike dyreslag, tatt inn i endelig forskrift. Tallmaterialet her er i hovedsak hentet fra rapporten «Husdyrgjødsel; oppdatering av mengder gjødsel og utskillelse av nitrogen, fosfor og kalium» av Karlengen mfl. i 2012¹. For noen dyreslag er likevel normtall noe justert, for melkeku er normtall noe oppjustert i tråd med bl.a. endret melkeytelse, og for slaktekylling er normtall noe oppjustert i tråd med oppføring til høyere slaktevekt. Etter nitratdirektivet kan det ved beregnet mengde nitrogen gjøres fratrukk for forventet ammoniakktap fra husdyrrom og lager. Standardfaktorer for slikt fratrukk er også tatt inn i vedleggstabell 2, og disse kan ikke overstiges. Disse faktorene er hentet fra samme modell som brukes i beregningene av ammoniakktutslipp i det norske utslippsregnskapet.

Etter regelverket hittil, har nitrogenbegrensningen i de fleste tilfeller vært relativt strengere enn kravet til spredeareal. For det meste er det derfor nitrogenbegrensningen som har vært avgrensende for mengden husdyr-/gjødsel i berørte områder. Hvilken av grensene som er avgrensende etter nytt regelverk vil variere etter dyreslag og etter hvilken fosforbegrensning som gjelder. For melkekyr og ungdyr av storfe vil nitrogenbegrensningen være relativt strengere enn fosforbegrensningen også ved strammeste fosforbegrensning. Foretak som holder mengden husdyrgjødsel fra slike dyreslag innenfor nitrogenbegrensningen på 17 kg N/daa, vil derfor holde fosformengden noe under 2,3 kg P/daa. Disse vil derfor ha rom for å spre noe annen fosforholdig gjødsel i tillegg.

For ammeku og slaktegris vil nitrogenbegrensningen være strengest fram til strammeste fosforbegrensning trer i kraft, hvoretter denne overtar som avgrensende. Spredning av husdyrgjødsel i mengder opp mot den strammeste fosforbegrensningen på 2,3 kg P/daa vil i slike tilfeller også overholde nitrogenbegrensningen. For sau, hest og andre typer gris enn slaktegris vil

---

¹ Karlengen I. J., Svihus, B., Kjos, N. P. & Harstad, O. M. (2012): Husdyrgjødsel; oppdatering av mengder gjødsel og utskillelse av nitrogen, fosfor og kalium. Sluttrapport. Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, UMB

fosforgrensen bli strammest ved første trinn i innstrammingen. For fjørfegjødsel er det gjennomgående fosforgrensen som er begrensende.

Bildet er altså at med strammere fosforgrense bringes tillatt mengde av husdyrgjødsel utenfor områder berørt av nitratdirektivet mer på linje med berørte områder. Som nevnt gjelder nitrogengrensen bare for husdyrgjødsel, mens bruk av annen nitrogenholdig gjødsel står friere.

Foretak i områder berørt av nitrogenbegrensningen, vil kunne velge å rette seg etter krav til fosforbalanse i stedet for generelle fosforgrenser jf. § 20. Imidlertid vil nitrogengrensen fortsatt gjelde og kan begrense mengden husdyr/-gjødsel den enkelte har plass til. Valgmuligheten kan likevel åpne for bruk av noe annen fosforholdig gjødsel i tillegg til husdyrgjødsel.

Begrensninger for tilførsel av fosfor på jordbruksareal jordbruksareal

Fosforgrenser, inkludert overgangsregler

Mange høringsinstanser støtter opp om prinsippene for foreslått regulering av fosfor-/gjødselmengde i § 20, med strammere grense som gjelder felles på tvers av gjødselslag, trinnvis strammere grense, og valgmulighet mellom å rette seg etter en generell grense eller krav om fosforbalanse. Samtidig har flere kritisert forslaget for å være komplisert, teoretisk og vanskelig å forholde seg til for både bonde og forvaltning. En rekke høringsinstanser mener det vil være krevende om strammere grenser og tilstøtende regler tar til å gjelde i 2025. Både kommuner, statsforvaltere og jordbruksaktører har påpekt dette.

Strammere grense som gjelder felles for alle gjødselslag vil særlig berøre husdyrprodusenter som bare har akkurat nok plass til gjødsel etter gjeldende krav. Høringsnotatet skisserte flere mulige tilpasninger som slike særlig berørte foretak vil kunne ty til. Det ble nevnt at en foretrukket løsning for mange kunne være å gå over til fosforfri mineralgjødsel slik at husdyrholdet i større grad kunne fortsette som før. I høringsrunden har det kommet innspill om at storstilt overgang til fosforfri mineralgjødsel ikke er realistisk, blant annet på grunn av mangelfulle forsyningskjeder. Særlig om våren har man dessuten god respons av å bruke fullgjødsel med noe fosfor i tillegg til nitrogen og kalium. Departementene vil presisere at overgang til fosforfri mineralgjødsel bare var ment som et eksempel på en av flere mulige tilpasninger til nye og strammere grenser. En mer foretrukket løsning for mange vil være å gå over til lavfosfat-gjødsel, og å kombinere det med en noe lavere mengde husdyrgjødsel for ikke å overstige nye grenser.

Departementene vurderer at noe mer overgangstid er nødvendig før strammere fosforgrenser kan ta til å gjelde. Det er nødvendig av hensyn til næringens utfordringer med husdyrgjødsel og behov for å tilpasse driften, og for ferdigstilling av verktøy som foretak og forvaltning trenger å støtte seg på i oppfølging av forskriften. Departementenes vurdering er at nødvendige løsninger ikke vil være på plass før i løpet av 2026. Departementene har derfor besluttet at strammere fosforgrenser og valgmuligheten med krav om fosforbalanse innføres fra 1. januar 2027.

Fra 1. februar 2025 vil prinsippene i de nye fosforbegrensningene tre i kraft med en felles grense på tvers av gjødselslag på 3,5 kg P/daa for alle foretak. Denne grensen svarer omtrent til den begrensningen som i dag gjelder for husdyrgjødsel.

Departementene har vurdert at utsatt innføring av første fosfortrinn ikke bør gå på bekostning av at sluttnivået med de laveste fosforgrensene som foreslått i høringen innføres fra og med 1. januar 2033. Departementene har derfor endret nedtrappingsintervallene, slik at disse blir på tre, i stedet for fire, år.

Høringsforslaget var at fosforgrensene som hovedregel skal beregnes som årlig snitt for foretakets samlede areal, men at de likevel ikke kan overstiges med mer enn 10 prosent per dekar. Flere høringsinstanser ser det som problematisk at grensen ikke kan overstiges med mer enn 10 prosent, og mener at det bør tillates å variere tilførselen mer mellom areal med lavt og høyt forfornivå, lavt og høyt produksjonspotensiale med videre. Departementene har tatt innspillet til følge, og åpnet for større variasjon forutsatt at det kan begrunnes gjennom gjødslingsplanen, jf. § 26.

Muligheter for gjødsling i balanse

I høringsrunden er det mange som imøteser at foretakene får et valg mellom å følge generelle fosforgrenser eller rette seg etter krav om fosforbalanse. Inntrykket er at forslaget vil gi ønsket fleksibilitet og imøtekomme de som har høyere avlinger og gjødslingsbehov enn de generelle grensene tillater. Kombinasjonen av strammere grenser og valgmuligheten vil beskytte mot spredning i uønskede mengder, samtidig som man kan dekke plantenes næringsbehov.

Det har kommet mange merknader til, og spørsmål om, hvordan krav til balanse skal praktiseres og dokumenteres. Forslaget var at krav om oppnådd balanse må kunne dokumenteres på en av to måter, hhv. gjennom jordprøver ved start og slutt av perioden som viser at fosfornivåene ikke har steget, eller gjennom oversikt over fosforstrømmer som viser at mengden fosfor inn til gårdsdriften ikke er større enn mengden fosfor ut.

Mange høringsinstanser påpeker at jordprøver ikke er egnet til å dokumentere at balanse er oppnådd. Forslaget var at krav til balanse skal gjelde for en fireårsperiode av gangen, og mange påpeker at fosfornivåene vil endre seg lite på så kort tid. I den grad jordprøver med fire års mellomrom fanger opp en forskjell, så kan det like gjerne komme av tilfeldigheter som av reelle endringer.

På bakgrunn av disse innvendingene, har departementene frafalt forslaget om at jordprøver kan brukes til å dokumentere fosforbalanse. I endelig forskrift blir derfor oversikt over fosforstrømmer den eneste måten å dokumentere at balanse er oppnådd. En ulempe med dette er at oversikt over fosforstrømmer er en uprøvd metode, og at enkelte fosforstrømmer er uoversiktlige. Det finnes p.t. heller ikke ferdige verktøy som gårdbrukerne kan støtte seg på i oppfølgingen. Overgangstid ut 2026 før disse bestemmelsene tar til å gjelde, vil gi nok tid for at foretak og kommuner kan forberede seg, og for at nødvendige verktøy kan komme på plass.

Valgmuligheten om balansegjødsling vil gjelde for foretaket under ett. En slik løsning vil gi anledning til å tilføre hvert areal de mengder som tas opp av, og tas ut med, avlingen. Løsningen vil samtidig støtte opp om å tilpasse gjødslingen til avlingspotensialet, fordi det å spre i samme mengde uavhengig av arealenes gjødslingsbehov og avlingspotensiale vil gå ut over den samlede avlingen. Dette må ev. kompenseres med innkjøpt fôr, noe som vil svekke fosforbalansen for gårdsdriften under ett.

I høringen har enkelte påpekt at krav til balanse ikke er tilstrekkelig til å få ned fosfornivåene i områder der fosfornivåene allerede er høye. Omvendt har andre påpekt at krav om balanse kan være i overkant stramt og krevende å oppnå, bl.a. på grunn av lekkasjer som er vanskelige å unngå. Departementene erkjenner at å oppnå fosforbalanse vil stille store krav til god utnyttelse av tilgjengelig gjødsel og arealgrunnlag. Noe lekkasje og utvasking vil uansett skje, men vil være størst der fosfornivåene fra før er høye, og der jordreservene derfor kan kompensere for tapet, uten at det går ut over avlingsnivåene. Store deler av jordbruksarealene har høye fosfornivåer, og departementene deler derfor ikke bekymringen om at krav om balanse vil gå ut over avlingsnivåene for jordbruket i stort.

Departementene ser utfordringer med krav om balanse på fosforfattig jord, i tilfeller med nydyrkingsfelt mv. Nydyrking kan bli aktuelt for foretak som trenger mer spredeareal i møte med strammere fosforgrenser. Ettersom høye fosfornivåer er vanligere enn lave fosfornivåer, og nydyrking framover blir særlig aktuelt for foretak med høye gjødselmengder, vurderer departementene det som sannsynlig at de fleste foretak med fosforfattede arealer også har store areal med høye fosfornivåer. I slike tilfeller vil foretaket ha rom for å tildele fosformengder i overkant av forventet avling på de fosforfattede delene av arealet, mot å spre i underkant på areal med høye fosfornivåer. En slik differensiering vil bidra til å jevne ut fosfornivåene samtidig som avlingene blir ivaretatt.

Departementene ser likevel at enkelte, bl.a. foretak med fosforfattig jord, kan ha behov for mer gjødsel enn fosforgrensene tillater. Ettersom slik jord kan være fosforfikserende kan de samtidig ha vanskelig for å gå over til gjødsling tuftet på prinsipper om balanse. Departementene har derfor i endelig forskrift justert slik at statsforvalteren etter søknad kan innvilge høyere spredemengde enn det som framgår av hhv. andre og tredje ledd, dersom foretaket dokumenterer et reelt behov, gitt avlingens fosforopptak og fosfornivåer i jord.

Flere i høringen har trukket fram at beitetap, særlig til hjort, kan være omfattende og bety at en mindre del av den fosformengden som tilføres kan hentes tilbake som nyttbar avling. Flere har, på bakgrunn av dette, påpekt at både fosforgrenser og krav til fosforbalanse kan bli i overkant stramt for de det gjelder. Departementene mener at beitetap ikke gir grunn til å heve fosforgrensene. Fosforgrensene er satt for å dekke fosforbehovet i typiske avlinger. At hjortebeite fjerner deler av avlingen, gir ikke behov for høyere fosformengde på det enkelte areal.

Velger man i stedet å rette seg etter kravet om balanse, må problemstillingen med beitetap løses mer særskilt, men også dette ser departementene som løsbart. Beitetap utgjør en fosforstrøm ut av gårdsdriften, noe som det går an å ta høyde for på linje med andre

fosforstrømmer, selv om avlings- og fosfortap til hjort og annet vilt er lite oversiktlig. Landbruksdirektoratet vil ha i oppgave å utvikle verktøy som foretak kan støtte seg på i praktisering av balanse gjødsling. Slikt utviklingsarbeid vil også omfatte metodeutvikling for å føre oversikt over fosforstrømmene.

Som nevnt har departementene kommet til at jordprøver ikke er egnet som selvstendig kontrollgrunnlag av om balanse er oppnådd. Departementene vil likevel beholde kravet om å inneha og innrapportere jordprøver, noe som kan gi viktig tilleggsinformasjon som grunnlag for vellykket gjennomføring av balanse gjødsling.

Vedlegg 1 med normtall for å beregne fosformengder

Vedlegg 1 med normtall for å beregne fosformengder er justert sammenlignet med vedlegget som ble sendt på høring, etter høringsinnspill som påpekte behov for å se nærmere på faktorer for enkelte dyreslag. Det gjelder særlig faktorene for avlsgriser og for unggris til avl. I faktoren for avlsgris er det gjort påslag for gjødselproduksjonen fra unggris fra og med bedekning. Derfor er det også gjort tilsvarende fratrekk i faktoren for unggris, slik at denne faktoren bare medregner gjødselproduksjonen fra 30 kg fram til bedekning. Endringen er gjort for at faktorene skal svare bedre til de skillene som typisk er tilfelle i praktisk drift, der unggris og avlspurker typisk holdes hos samme produsent fra og med bedekning, mens oppføring av unggris fram til bedekning kan foregå hos annen produsent.

Normtall for hjort, esel, lama og alpakka manglet i høringsforslaget. I fravær av at departementene har oppdatert kunnskap om gjødselproduksjon fra slike dyr under norske forhold, er det i endelig forskrift brukt samme faktor som for sau og geit.

Adgang til høyere fosfortilførsel for særlig fosforkrevende vekster

Særlig fosforkrevende vekster vil være unntatt fra fosforgrensene etter § 21. I endelig forskrift er dette unntaket spesifisert til å gjelde poteter og grønnsaker som er særlig fosforkrevende. Det omfatter derfor ikke frukt og bær slik som foreslått i høringsforslaget, ettersom frukt og bær ikke er særlig fosforkrevende.

I høringen har det kommet innspill om at fôrmais er fosforkrevende og derfor bør unntas fra fosforgrensene på linje med grønnsaker og poteter. Departementene viser til at fosforbehov utover de generelle fosforgrensene også vil forekomme ved annen grovfôrproduksjon. Regelverket åpner allerede for høyere gjødselmengder i slike tilfeller gjennom § 20 der man kan rette seg etter krav om fosforbalanse. Departementene ser derfor grunn til å prøve ut om fosforbegrensninger etter § 20 er dekkende, før det vurderes å føre opp ytterligere vekster som unntas fra fosforgrensene i henhold til § 21.

Unntaket fra fosforgrensene kan medføre forhøyet avrenning, og høringsforslaget var derfor at unntaket kombineres med krav om «avbøtende tiltak». I endelig forskrift har departementene skiftet ut kravet om avbøtende tiltak med krav om at «arealet skal gjødsles og drives slik at avrenning begrenses». Med det rettes søkelyset mot å forebygge at avrenning finner sted, mer enn å bøte på problem som allerede har funnet sted.

Foretaket vil ha et selvstendig ansvar for å praktisere regelen om at arealet skal gjødsles og drives slik at avrenning begrenses. I tillegg har statsforvalteren hjemmel etter § 31 til å gi pålegg om avbøtende tiltak for å motvirke avrenning i slike tilfeller. Hjemmelen her skal i hovedsak brukes til å innføre krav rettet mot gjødslingspraksis, eksempelvis å avstå fra gjødsling i soner grensende til vann. Ved behov for å stille krav til bestemte jordarbeidingsrutiner eller tiltak for jord, kan statsforvalteren benytte hjemmelen de har til å stille miljøkrav etter jordlova. Krav etter de to hjemlene kan likevel samordnes i en og samme forskrift.

Endringer i regulering ut fra gjødselvarens tungmetallinnhold

Reglene for bruk av dyrkingsmedier ut fra tungmetallinnhold er klargjort i § 24, da det var flere spørsmål til hvilke krav som gjelder for dyrkingsmedier. Forslaget om å legge til grenseverdi for arsen i dyrket jord i § 25 er tatt ut av forslaget, da det kom inn høringsinnspill som gjør at vi ser behov for å utrede mer før grenseverdi innføres.

Krav til gjødslingsplan, gjødseljournal og jordprøver

Krav til gjødslingsplan

Mange høringsinstanser har uttrykt støtte til innlemmelsen av gjødslingsplanlegging i gjødselbrukforskriften § 26, da dette vil gi et mer oversiktlig regelverk. Det er også bred enighet om at 25 dekar er en passende minstegrense, men at grensen bør være lavere for produsenter som dyrker grønnsaker og andre særlig fosforkrevende vekster. Departementene har derfor fastsatt grensen til 5 dekar for grønnsaker og andre fosforkrevende vekster.

Flere høringsinstanser har påpekt behovet for å tilpasse kravene til gjødslingsplan og jordprøver etter driftsform og intensitet. Blant annet har flere etterspurt en åpning for flerårige gjødslingsplaner i tilfeller med enkel driftsform og liten variasjon i arealbruk. Departementene har tatt innspillet til følge ved å justere § 26 første ledd, som nå pålegger at planen skal foreligge før den enkelte vekstsesong, mens forslaget som var på høring var at planen skal utarbeides før hver vekstsesong. Justeringen vil redusere den administrative byrden for foretak med stabil drift.

Departementene har fastsatt et nytt fjerde ledd for å tydeliggjøre at gjødslingsbehovet, jf. andre ledd bokstav f), må baseres på utstrekning, jordprøver, forgrøde, årets vekster og forventet avlingsnivå (jf. bokstav a) til e). Dette er logisk og nødvendig for å sikre at gjødslingsplanen er korrekt og tilpasset de faktiske forholdene. Type gjødselvarer, jf. bokstav g) og planlagt tilførsel av fosfor- og nitrogenmengde, jf. bokstav h) skal også baseres på de samme faktorene.

Departementene har valgt å gi § 26 ikrafttredelse 1. januar 2026. Til og med vekstsesongen 2025 skal gjødselplanleggingen, som i dag, skje i samsvar med forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging.

Etter forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket § 11 andre ledd, skal det avkortes i produksjonstilskuddet ved brudd på kravet om gjødslingsplan, jf. forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging. For å ha et rettslig grunnlag for avkorting for vekstsesongene til og med 2025, vil forskriften om gjødslingsplanlegging og bestemmelsen i forskrift om produksjonstilskudd om avkorting ved brudd på kravene til gjødslingsplanlegging først oppheves når alle eventuelle avkortingssaker er avsluttet. Avkortingsbestemmelsen vil ikke bli videreført for gjødslingsplanlegging som skjer fra og med vekstsesongen 2026.

Krav til journal med dokumentasjon på mottak, bortskaffelse og bruk av gjødselvarer mv.

Flere høringsinstanser har misforstått bestemmelsen i § 27 andre ledd. Departementene vil presisere at alle som bruker gjødsel, uavhengig av mengde, skal føre gjødseljournal. Terskelen på 75 kg gjelder kun for kravene i første, andre og femte ledd. Dette betyr at selv de som gjødsler med mindre enn 75 kg fosfor, er pålagt å føre gjødseljournal, men de er ikke omfattet av de særskilte kravene i de nevnte leddene.

Departementene har merket seg Norges Bondelags bekymringer angående opprettelsen av et offentlig register for gjødseljournaler. Departementene presiserer at krav om innrapportering vil gjelde for dem som bortskaffer mer enn 75 kg fosfor i organisk gjødselvare det enkelte år til andre. Departementene mener det er rettslig grunnlag for en slik innrapporteringsplikt og viser til omtalen under om hjemmelsgrunnlag for jordprøver.

Landbruksdirektoratet vil få myndighet til å bestemme tidspunktet for når kravet om innrapportering til et offentlig register skal tre i kraft.

Uttak og analyse av jordprøver

Departementene frafaller det foreslåtte kravet i § 29 om bruk av uavhengig konsulent ved uttak av jordprøver. Høringsforslaget var at jordprøver ikke skal være eldre enn fire år. Jf. omtale av § 20, forandrer fosforstatus i jorden seg lite på så kort tid som fire år. I høringen har mange argumentert for et krav mer på linje med dagens krav om at jordprøver skal tas hvert femte til åttende år. Departementene har derfor valgt å differensiere kravet til hyppighet av jordprøver basert på type vekst og driftsform. Hovedregelen er at jordprøver ikke skal være eldre enn åtte år, jf. § 26. Ved dyrking av fosforkrevende vekster, jf. § 21, skal det foreligge jordprøver som ikke er eldre enn fire år. For de som benytter seg av balansegjødsling i medhold av § 20 første ledd bokstav a), skal det også foreligge jordprøver ved oppstart av balansegjødsling som ikke er eldre enn fire år. Balansegjødsling gjelder for en treårsperiode om gangen. Hos foretak med jordprøver som nærmer seg fire år ved oppstart, vil disse altså bli seks år gamle ved inngangen til siste år i treårsperioden. Dersom foretaket vil rette seg etter krav om balanse en ny treårsperiode, må det foreligge nye jordprøver ved oppstart. Ved bruk av gjødselvarer med avløpsslam kan siste jordprøve ikke være eldre enn to år, jf. § 22.

Nærmere om hjemmelsgrunnlag for jordprøver

Hjemmelsgrunnlaget for å pålegge prøvetaking, samt forvaltningens innhenting av opplysninger, er forurensingsloven §§ 9, 49 og 51.

Nytten av å pålegge prøvetaking og innhenting av opplysningene skal veies opp mot ulempene det påfører, samlet sett og for den enkelte. Departementene vurderer at det er rimelig at landbruksforetak jevnlig tar prøver av jorda for å kunne tilpasse gjødslingen slik at ressurser blir utnyttet mest mulig til produksjon av planter i jordbruket og miljøulempen begrenses. Departementene har på bakgrunn av høringen gjort justeringer i forskriften knyttet til hvor hyppig jordprøver skal tas og analyseres, samt justert krav om hvem som er kvalifisert til å ta ut jordprøver.

Videre mener departementene at det er rimelig at analyseresultatene innrapporteres til myndighetene. Informasjon om jordas innhold av ulike næringsstoffer og fremmedstoffer er nødvendige for at myndighetene skal kunne vurdere effekten av tiltak og behov for justeringer både av hensyn til miljø og agronomi.

For forvaltningens håndtering av prøveresultater gjelder forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt. Departementene vurderer at deling av jordprøveanalyser og kobling som eventuelt gjøres mellom bonden og eiendommen prøvene tas på, ikke er strid med forvaltningslovens bestemmelser.

Enkelte høringsinstanser stiller spørsmål ved hvorvidt bruk/deling av opplysninger som foretakene sender inn til registeret vil være omfattet av personvernforordningen (GDPR) fordi mange av foretakene er enkeltmannsforetak.

Personopplysningsloven gjennomfører personvernforordningen (EU 2016/679 (GDPR)) i norsk rett. Loven og personvernforordningen gjelder ved helt eller delvis automatisert behandling av personopplysninger og ved ikke-automatisert behandling av personopplysninger som inngår i eller skal inngå i et register. Loven setter rammene for adgangen til å dele personopplysninger. Departementene vil først klargjøre at personopplysningsloven ikke regulerer *innhenting* av opplysninger om et jordbruksforetak, bare delingen. Hva som er personopplysninger, er angitt i GDPR artikkel 4 nr. 1:

«personopplysninger» enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person («den registrerte»); en identifiserbar fysisk person er en person som direkte eller indirekte kan identifiseres, særlig ved hjelp av en identifikator, f.eks. et navn, et identifikasjonsnummer, lokaliseringsopplysninger, en nettidentifikator eller ett eller flere elementer som er spesifikke for nevnte fysiske persons fysiske, fysiologiske, genetiske, psykiske, økonomiske, kulturelle eller sosiale identitet.»

Spørsmålet blir derfor hvilke opplysninger som legges inn i registeret som vil regnes som personopplysninger, og dermed kreve hjemmel i lov for å kunne deles.

Etter departementenes vurdering er ikke nøytrale opplysninger om næringsdriften, den profesjonelle virksomheten, i et enkeltpersonforetak personopplysninger. Dette er opplysninger om virksomheten som enkeltpersonforetaket driver, ikke om personen som eier foretaket. Departementene vurderer på denne bakgrunn at resultater fra analyser av jordprøver er nøytrale opplysninger som ikke omfattes av GDPR. Hvordan øvrige opplysninger håndteres og deles i tråd med både personopplysningsloven og miljøinformasjonsloven, må vurderes nærmere i forbindelse med utviklingen av selve registeret. Krav om innrapportering til et offentlig register vil tre i kraft når systemet er utviklet og på det tidspunktet Landbruksdirektoratet bestemmer.

Forvaltning av forskriften

Dispensasjon – spesielt om adgang til oppgjødsling for etablering av innmarksbeite

Som oppfølging av høringen har departementene i § 32 tatt inn en adgang for kommunen til å gi en tidsbegrenset tillatelse til bruk av gjødsel utenom godkjent spredeareal, som ledd i etablering av innmarksbeite. Slik tillatelse vil typisk gjelde areal som ved tillatelsestidspunktet er utmark, og der gjødslinga er ledd i å endre arealet til å bli innmarksbeite. Med denne løsningen åpner departementene for å dispensere både fra virkeområdebestemmelsen i § 2 hvor det framgår at skog og utmark ikke inngår i virkeområdet, og fra § 17 om godkjent spredeareal. Bestemmelsen vil gi en viss adgang til oppgjødsling der det er ønskelig, men samtidig hindre bruk av gjødsel der det er uønsket.

Øvrige justeringer

I tillegg til de tidligere nevnte endringene har departementene også gjort endringer på noen flere områder:

- Virkeområdet (§ 2) er presisert, sånn at det framgår at forskriften ikke gjelder bruk i private hager, skolegårder, tilrettelagte lekeområder, men ved etablering og reetablering av slike områder. Forskriften gjelder ikke i skog eller utmark.
- Det er lagt til definisjoner (§ 3) av «nedmolding» og «bioest», og definisjonen av «P-AL» er erstattet med definisjon av «P-AL-verdi» i tråd med høringsinnspill. Det er også presisert at «talle» ikke omfatter strøblandet fjørfegjødsel, fordi enkelte høringsinnspill la til grunn at dette var omfattet.
- Det er presisert at melding om bruk av gjødselvarer med avløpsslam (§ 23) skal inneholde informasjon om bruksstedet angitt på kart og kartfestede jordanalyser.
- Bestemmelsen om tillatt bruksmengde av gjødselvarer ut fra tungmetallinnhold (§ 24) er justert ved at det åpnes for at andre dyrkingsmedier enn anleggsjord, som er i tungmetallklasse 0, I og II, kan brukes på småarealer som bed og til potter og kar uten mengdebegrensning.
- Myndigheten til å gi forskrift og fatte enkeltvedtak (§ 31) er justert i tråd med omtale av endringer i § 15.

Vedlegg 1: Liste over de 118 kommunene som ligger i Oslofjordens nedbørsfelt:

Alvdal kommune	Lier kommune
Aremark kommune	Lillehammer kommune
Asker kommune	Lillestrøm kommune
Aurskog-Høland kommune	Lom kommune
Bamble kommune	Lunner kommune
Bærum kommune	Lørenskog kommune
Dovre kommune	Løten kommune
Drammen kommune	Marker kommune
Drangedal kommune	Midt-Telemark kommune
Eidsvoll kommune	Modum kommune
Elverum kommune	Moss kommune
Enebakk kommune	Nannestad kommune
Etnedal kommune	Nes kommune
Flesberg kommune	Nesbyen kommune
Flå kommune	Nesodden kommune
Folldal kommune	Nittedal kommune
Fredrikstad kommune	Nome kommune
Frogn kommune	Nord-Aurdal kommune
Færder kommune	Nord-Fron kommune
Gausdal kommune	Nord-Odal kommune
Gjerdrum kommune	Nordre Follo kommune
Gjøvik kommune	Nordre-Land kommune
Gol kommune	Nore og Uvdal kommune
Gran kommune	Notodden kommune
Grue kommune	Os kommune
Halden kommune	Oslo kommune
Hamar kommune	Porsgrunn kommune
Hemsedal kommune	Rakkestad kommune
Hjartdal kommune	Rendalen kommune
Hol kommune	Ringeby kommune
Hole kommune	Ringerike kommune
Holmestrand kommune	Ringsaker kommune
Horten kommune	Rollag kommune
Hurdal kommune	Rælingen kommune
Hvaler kommune	Røros kommune
Indre Østfold kommune	Råde kommune
Jevnaker kommune	Sandefjord kommune
Kongsberg kommune	Sarpsborg kommune
Kongsvinger kommune	Sel kommune
Kragerø kommune	Seljord kommune
Krødsherad kommune	Sigdal kommune
Kviteseid kommune	Siljan kommune
Larvik kommune	Skien kommune
Lesja kommune	Skiptvet kommune

Skjåk kommune
Stange kommune
Stor-Elvdal kommune
Søndre Land kommune
Sør-Aurdal kommune
Sør-Fron kommune
Sør-Odal kommune
Tinn kommune
Tokke kommune
Tolga kommune
Trysil kommune
Tynset kommune
Tønsberg kommune
Ullensaker kommune
Vang kommune
Vestby kommune
Vestre Slidre kommune
Vestre Toten kommune
Vinje kommune
Vågå kommune
Våler kommune i viken
Våler kommune i innlandet
Østre Toten kommune
Øvre Eiker kommune
Øyer kommune
Øystre Slidre kommune
Ål kommune
Åmot kommune
Ås kommune
Åsnes kommune

Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv.

Fastsatt av Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet 29. januar 2025 med hjemmel i lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) 9, § 81 og § 82, lov av 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 11 første ledd, lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven) § 5, § 6, § 7, § 9, § 11, § 12, § 14, § 15, § 17, § 18, § 23 og § 33, forskrift 19. desember 2003 nr. 1790 om myndighetsfordeling etter lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) og lov av 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid (folkehelseloven) § 8 andre ledd.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XX kap. II nr. 13b (direktiv 91/676/EØF) og kap. V nr. 32 (direktiv 86/278/EØF som endret ved forordning (EU) 2019/1010).

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å legge til rette for at gjødselvarer kan utnyttes som en ressurs samtidig som forurensningsmessige, helsemessige og hygieniske ulemper ved lagring og bruk forebygges. Forskriften skal legge til rette for god avling og god utnytting av næringsstoffer i gjødselvarer og jordsmonn, og begrense tap av næringsstoffer til vassdrag og luft. Forskriften skal bidra til en miljøforsvarlig forvaltning av jordsmonnet og ivareta hensynet til biologisk mangfold.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder lagring og bruk av organiske gjødselvarer og bruk av uorganiske gjødselvarer. Forskriften gjelder også håndtering av enkelte andre forurensningskilder som kan oppstå i jordbruksdrift, som vaskevann, planterester og silopressaft.

Bestemmelsene i forskriftens kapittel 2 gjelder bare for jordbruksforetak, ansvarlig for hestehold og ansvarlig for andre aktiviteter der det oppstår husdyrgjødsel. Med unntak av §§ 14, 17 første ledd og 18 første ledd gjelder kapittel 3 bare for jordbruksareal.

Forskriften gjelder ikke bruk av gjødselvarer i private hager, skolegårder eller tilrettelagte lekeområder. Bruk av gjødselvarer ved etablering og reetablering av slike områder er likevel omfattet. Forskriften gjelder ikke bruk av gjødselvarer i skog eller utmark.

§ 3. Definisjoner

I denne forskriften menes med:

- a) *Avløpsslam*: slam, filtermedium og lignende materialer fra rensing av sanitært og kommunalt avløpsvann, unntatt ristgods.
- b) *Biorest*: restprodukt fra anaerob nedbrytning av organisk materiale. Biorest blir også kalt råtnerest.
- c) *Bortskaffe*: fjerne overskudd av egen gjødsel, herunder ved levering til andre.
- d) *Fulldyrket jord*: areal som er dyrket til vanlig pløyedybde og som kan fornyes ved pløying.
- e) *Gjødsel*: produkt som har som hovedoppgave å tilføre næringsstoffer til planter og matsopp og som i bruksmengde og mengde næringsstoff egner seg for årlig tilførsel.
- f) *Gjødselvarer*: en samlebetegnelse for gjødsel og andre produkt som uten å behandles eller blandes videre, kan brukes til å tilføre næring, til dyrking, som dekkingsmateriale eller på annen måte, for å påvirke planters og matsopps vekstvilkår, og tilsetninger til andre gjødselvarer som selges som egne produkter. Begrepet omfatter også husdyrgjødsel, mineralgjødsel, biorest, avløpsslam og næringsholdig væskeoverskudd.
- g) *Grøntareal*: områder hvor det er eller skal etableres et vegetasjonsdekke, men hvor det ikke skal produseres vekster for mat-, såvare- eller förforsyning.

- h) *Husdyrgjødsel*: husdyrgjødsel som definert i animaliebiproduktforskriften § 2 jf. forordning (EF) nr. 1069/2009 artikkel 3 nr. 20 og artikkel 3 nr. 6. Husdyrgjødsel kan være iblandet fôr, strø, vaskevann og annet som naturlig hører med i husdyrholdet eller gjødselhåndteringen.
- i) *Innmarksbeite*: areal som kan nyttes som beite og som ikke kan høstes maskinelt. Minst 50 prosent av arealet må være dekket av nyttbare grasarter eller beitetålede urter.
- j) *Jordbruksareal*: fulldyrket jord, overflatedyrket jord og innmarksbeite.
- k) *Jordbruksforetak*: foretak som er registrert i Enhetsregisteret og som driver jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer.
- l) *Mineralgjødsel*: omfatter industrielt framstilt eller bearbeidet uorganisk gjødselvarer.
- m) *Nedmolding*: innblanding i jord ved hjelp av jordarbeidingsutstyr som ved harving, pløying mv. Som nedmolding regnes også bruk av spredeutstyr som fører gjødsla direkte ned i jordsmonnet med injeksjon eller nedfelling.
- n) *Organisk gjødsel/gjødselvarer*: gjødselvarer av animalsk eller vegetabilsk opprinnelse eller en blanding av disse.
- o) *Organisk-mineralsk gjødsel/gjødselvarer*: gjødselvarer som består av produkter av animalsk eller vegetabilsk opprinnelse, eller er en blanding av disse og mineralgjødsel.
- p) *Overflatedyrket jord*: areal som for det meste er ryddet og jevnet i overflaten slik at maskinell høsting er mulig.
- q) *P-AL-verdi*: fosformengder løst ut med ammoniumlaktat-oppløsning. P-AL-verdi oppgis som mg P/100 g jord.
- r) *Talle*: husdyrgjødsel iblandet rikelig med strø for å samle opp gjødsla direkte på husdyrenes underlag, og som omdannes i oppsamlingsperioden. Omfatter ikke strøblandet fjørfegjødsel.
- s) *Vannforekomst*: en avgrenset og betydelig mengde av overflatevann, som for eksempel innsjø, magasin, elv, bekk, kanal, fjord eller kyststrekning, eller deler av disse, eller en avgrenset mengde grunnvann innenfor en eller flere akviferer, jf. forskrift 15. desember 2006 nr. 1446 om rammer for vannforvaltningen 3 bokstav a.
- t) *Åpen jord*: jord som ligger bar uten plantedecke.

Kapittel 2. Krav til oppsamling og lagring av organiske gjødselvarer

§ 4. Plassering av gjødselanlegg og driftsbygninger

Driftsbygninger for husdyrhold og anlegg for lagring av organiske gjødselvarer skal ikke plasseres på flomutsatte områder eller så nær vannforekomster at det medfører fare for forurensning.

Ved plassering skal det legges vekt på topografi, vegetasjon og fremherskende vindretning slik at luktulempen begrenses.

§ 5. Krav om oppsamling av husdyrgjødsel i driftsbygninger

Husdyrgjødsel i driftsbygninger skal samles opp slik at gjødsla ikke medfører fare for forurensning.

§ 6. Krav til håndtering av husdyrgjødsel ved utendørs dyrehold

For å hindre avrenning skal man ved utendørs husdyrhold unngå at husdyrgjødsel samler seg opp på samme sted over lengre tid. Innretninger hvor dyr og husdyrgjødsel samler seg, slik som luftegård, utegård, fôrings-, drikke- og hvileplasser, skal plasseres i tilstrekkelig avstand fra vannforekomster, dreneringssystem mv. til at det ikke medfører fare for forurensning. Innretningene skal plasseres og håndteres slik at avrenning begrenses.

Husdyrgjødsel som samler seg i luftegårder, utegårder og på permanente fôrings-, drikke- og hvileplasser skal fjernes minst én gang i vekstsesongen og én gang om høsten.

§ 7. *Krav til utforming av lager for husdyrgjødsel og andre organiske gjødselvarer*

Lager for flytende organiske gjødselvarer skal ha tette konstruksjoner i gulv, sidevegger, porter, luker, uttappingsrør, spjeld m.m., slik at det ikke oppstår lekkasjer. Kanaler og renner for å lede gjødsel til lageret skal være tette. Lageret skal ha tilstrekkelig sikring til å ivareta hensyn til helse, arbeidsmiljø og sikkerhet.

Lager for urin og biorest med mindre enn 25 prosent tørrstoff skal ha tak eller annet dekke som begrenser fordamping til luft. Dekket må likevel sørge for nødvendig ventilering av farlige gasser.

Lager for faste organiske gjødselvarer med mindre enn 25 prosent tørrstoff skal ha tett bunnplate og skjermes med tette kanter. Bunnplaten skal ha fall til sluk og tett oppsamlingskum for sig fra gjødselen.

Ved oppføring, utvidelse eller utbedring av gjødsellager som er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven, skal det foreligge samsvarserklæring om oppfyllelse av krav etter denne forskriften og etter byggt teknisk forskrift gitt i medhold av plan- og bygningsloven.

§ 8. *Lagring og plassering av tørre organiske gjødselvarer direkte på bakken*

Organiske gjødselvarer med mer enn 25 prosent tørrstoff kan lagres direkte på bakken på steder der den senere kan fjernes. Gjødsel skal skjermes mot overflatevann.

Lagringen skal ikke skje på flomutsatte områder eller så nær vannforekomster at det medfører fare for forurensning. Ved plassering skal det legges vekt på topografi, vegetasjon og fremherskende vindretning slik at avrenning og luktulempet begrenses.

Organiske gjødselvarer som omdannes i lagringsperioden kan lagres i inntil tre år. Husdyrgjødsel fra fjørfe kan likevel bare lagres i inntil ett år. Det samme gjelder organiske gjødselvarer som er mottatt utenfra og som er klar til bruk.

§ 9. *Krav til oppsamling av silopressaft og lagring av fôr på bakken*

Siloleanlegg for gras og surfôr skal utformes slik at det ikke medfører fare for forurensning. Silopressaft skal samles opp og lagres i overensstemmelse med kravene i § 7.

Rundballer, og annen midlertidig lagring av fôr med tilsvarende begrenset avrenning, kan plasseres direkte på bakken. Lagring av slikt fôr skal ikke overstige tre år. Fôret skal ikke plasseres på flomutsatte områder eller så nær vannforekomster at det medfører fare for forurensning. Ved plassering skal det legges vekt på terreng- og grunnforhold slik at avrenning begrenses.

§ 10. *Krav til håndtering av næringsholdig væskeoverskudd fra innendørs husdyrhold og veksthus*

Veksthus og driftsbygninger for husdyrhold som oppføres eller bygges om, skal etableres med oppsamling av vaskevann og annet næringsholdig væskeoverskudd slik at det ikke medfører fare for forurensning. Dette gjelder likevel ikke driftsbygninger for innendørs drift på talle, hvor oppsamling av gjødsel skjer med strø.

§ 11. *Krav til håndtering av oppsamlede planterester*

Oppsamlede planterester fra veksthus og grønnsaksavlinger skal ikke lagres på flomutsatte områder eller så nær vannforekomster, dreneringssystem mv. at det medfører fare for forurensning. Ved plassering skal det legges vekt på terreng- og grunnforhold slik at avrenning begrenses. Slike rester kan lagres i inntil tre år, og må kunne fjernes på en enkel måte.

§ 12. *Krav til lagerkapasitet for husdyrgjødsel*

Det skal disponeres tilstrekkelig lagerkapasitet til at husdyrgjødsel kan lagres frem til spredning eller annen lovlig omsetning. Lagerkapasiteten skal minimum omfatte åtte måneders egen produksjon av husdyrgjødsel med mindre enn 25 prosent tørrstoff.

Den som ikke selv skal benytte husdyrgjødsel kan likevel, etter søknad til statsforvalteren, gis tillatelse til færre enn åtte måneders lagerkapasitet.

Ved leie av lagerkapasitet, er innehaveren av husdyrgjødsel ansvarlig for at lagringen oppfyller kravene stilt i denne forskriften.

§ 13. *Større anlegg innen fjørfeavl og svineavl*

I anlegg for svine- og fjørfehold med bløtgjødsellager med 2000 slaktegris plasser eller mer, 750 avlspurker eller mer eller 40000 plasser for fjørfe eller mer, skal det nyttes lagersystem eller teknikker som det kan dokumenteres at reduserer utslipp av ammoniakk (NH₃) med 40 prosent eller mer sammenlignet med utendørs bløtgjødsellager uten dekke.

For anlegg for svine- og fjørfehold med bløtgjødsellager dimensjonert for 2000 eller flere slaktegris plasser, 750 eller flere avlspurker eller 40000 eller flere plasser for fjørfe, oppført etter 20. juli 2003, skal det tas i bruk innredningssystemer for husdyr som det kan dokumenteres at reduserer utslipp av ammoniakk (NH₃) med 20 prosent eller mer sammenlignet med referansen. For anlegg for svinehold er referansen spalteplank på hele bingearaet, mens for burhøns er referansen anlegg hvor gjødselen lagres i husdyrrommet under burene. For anlegg med frittgående fjørfe er referansen fast underlag med strø og med drikkekar som vannkilde. Ved motstrid står dette leddet tilbake for lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd med tilhørende forskrifter.

Kapittel 3. *Krav til bruk av gjødselvarer*

§ 14. *Gjødsling etter behov*

Bruk av gjødselvarer skal, når ikke annet er bestemt i denne forskriften, tilpasses vekstenes behov og jordas næringsstoffinnhold.

§ 15. *Krav til spredetidspunkt*

Spredning av organiske gjødselvarer er tillatt i følgende perioder dersom ikke annet er bestemt i medhold av denne forskriften, jf. § 31:

1. I områder som ligger innenfor nedbørsfeltet som drenerer til kyststrekningen fra svenskegrensa til fylkesgrensa mot Agder, i perioden 1. mars til og med 1. september. Det skal samme år høstes eller etableres plantevekst etter siste spredning. I forbindelse med etablering av høstkorn eller andre vekster som skal etablere plantevekst før innvintring, er spredning tillatt frem til og med 15. september.
2. I kommunene Stavanger, Sola, Randaberg, Sandnes, Gjesdal, Klepp, Time og Hå i Rogaland fylke, i perioden 1. mars til og med 1. september. Det skal samme år høstes eller etableres plantevekst etter siste spredning.
3. I Troms og Finnmark i perioden 1. mars til og med 1. november i kombinasjon med nedmolding. Spredning uten nedmolding på eng og annen grøde skal skje senest 1. september og det skal samme år høstes etter spredningen.
4. I resten av landet, i perioden 1. mars til og med 15. september. Det skal samme år høstes eller etableres plantevekst etter siste spredning.

Spredning av organiske gjødselvarer er ikke tillatt på snødekket eller frossen mark.
Silopressaft kan spres frem til og med 15. september.

§ 16. *Krav til spredning*

Organisk gjødsel som spres på åpen jord må moldes ned innen 18 timer. Dette gjelder likevel ikke organisk-mineralsk gjødsel som er pelletert, granulert eller tilsvarende.

Ved spredning av organisk gjødsel skal luktulempet og ulemper som følge av partikkelspredning begrenses.

§ 17. *Godkjent spredeareal*

Spredning av gjødselvarer kan bare skje på fulldyrket og overflatedyrket jord, godkjent innmarksbeite, grøntareal og anlegg for dyrking av mat-, fôr- eller prydvækster.

Kommunen kan etter søknad godkjenne innmarksbeite som spredeareal. Ved vurderingen skal det legges særlig vekt på hvilke virkninger gjødsling kan få for natur- og kulturlandskapsverdier, og om gjødslingen kan skje på en forsvarlig måte.

Det kan ikke tilføres gjødselvarer på jordbruksareal som ikke høstes eller beites.

Areal godkjent etter andre ledd skal innrapporteres av kommunen i offentlig register med kartbeskrivelse og kunne påvises tilsvarende i terrenget.

§ 18. *Vegetasjonssone som er båndlagt mot spredning*

Det skal i vegetasjonssone mot vassdrag, jf. vannressursloven § 11, forskrift om nydyrking § 6 og forskrift om produksjonstilskudd § 4 fjerde ledd, ikke tilføres gjødselvarer.

Ved spredning av gjødselvarer på innmarksbeite skal avstanden til vassdrag være minst 6 meter målt fra ytterkant av utstyrets normale rekkevidde.

§ 19. *Begrensning for nitrogen i sårbare områder*

I områder som til enhver tid er definert som sårbare etter direktiv 91/676/EØF om beskyttelse av vann mot forurensning forårsaket av nitrater fra landbruket (nitratdirektivet) er det ikke tillatt å tilføre mer enn 17 kg nitrogen per dekar per år fra husdyrgjødsel. Dette gjelder områder med avrenning til Glommavassdraget, medregnet Lågen og Vorma, Haldenvassdraget og øvrige områder med avrenning til Oslofjorden mellom svenskegrensa og Strømstangen fyr samt til indre Oslofjord (innenfor Drøbaksterskelen).

Mengden nitrogen i egen husdyrgjødsel bestemmes enten ut fra normtall for ulike dyreslag, jf. vedlegg 2, eller ut fra en oversikt over nitrogenstrømmer inn til og ut av husdyrholdet. Det kan gjøres fratrekk for forventet tap av ammoniakk fra husdyrrom og lager. Slikt fratrekk kan ikke overstige faktorene i vedlegg 2.

§ 20. *Begrensninger for tilførsel av fosfor på jordbruksareal*

Ved bruk av fosforholdige gjødselvarer på fulldyrket og overflatedyrket jord, skal mengden tilført fosfor enten:

- a) følge krav til fosforbalanse etter andre ledd, eller
- b) følge grensene satt i tredje ledd.

Gjødsling etter bokstav a) er avgrenset oppad til 3,5 kg/P/daa/år. Forholdet mellom fosformengde som tilføres og tas ut skal være 1:1 eller lavere over en treårsperiode. Oppnådd balanse skal dokumenteres gjennom oversikt over fosforstrømmer inn og ut av foretaket. Før oppstart av hver

treårsperiode skal bruk av adgangen til balansegjødsling, samt analyseresultater fra jordprøver i tråd med § 29 som ikke er eldre enn fire år, innrapporteres av jordbruksforetaket til offentlig register. Innrapportering skal skje på den måten og fra det tidspunkt som Landbruksdirektoratet bestemmer.

For gjødsling etter første ledd bokstav b), skal tilført fosfor per dekar ikke overstige følgende grenser:

1. For alle fylker bortsett fra Rogaland og Troms og Finnmark:

- a) 2,8 kg P/daa/år i perioden 1. januar 2027-31. desember 2029
- b) 2,5 kg P/daa/år i perioden 1. januar 2030-31. desember 2032
- c) 2,3 kg P/daa/år fra og med 1. januar 2033

2. Rogaland:

- a) 3,1 kg P/daa/år i perioden 1. januar 2027-31. desember 2029
- b) 3,0 kg P/daa/år i perioden 1. januar 2030-31. desember 2032
- c) 2,7 kg P/daa/år fra og med 1. januar 2033

3. Troms og Finnmark:

- a) 2,5 kg P/daa/år fra og med 1. januar 2027

Statsforvalteren kan etter søknad gi tillatelse til tilførsel av mer enn grensene etter andre og tredje ledd dersom foretaket dokumenterer et reelt behov, gitt avlingens fosforopptak og fosfornivåer i jord målt gjennom jordprøver.

Foretak uten husdyr, eller som har husdyrhold med mindre årsproduksjon av husdyrgjødsel enn 75 kg P, og som tar imot organisk gjødselvarer fra andre, kan beregne grensene etter tredje ledd som et snitt over en treårsperiode. For øvrige foretak beregnes grensene som et årlig snitt for foretakets samlede areal. Grensene kan likevel ikke overstiges med mer enn 10 pst per dekar med mindre annet kan begrunnes gjennom gjødslingsplanen, jf. § 26.

På innmarksbeiter godkjent for spredning kan det tilføres 2 kg P/daa/år.

Det er kun areal som tilføres gjødselvarer som kan regnes med i grensene etter første til sjette ledd.

Mengde fosfor i egen husdyrgjødsel bestemmes enten ut fra normtall for ulike dyreslag, jf. vedlegg 1, eller ut fra en oversikt over fosforstrømmer inn til og ut av husdyrholdet. Ved bruk av avløpsslam er det bare plantetilgjengelig fosfor som inngår i beregningen.

Denne bestemmelsen gjelder for den som produserer, mottar eller sprer mer enn 75 kg fosfor det enkelte år.

§ 21. Adgang til høyere fosfortilførsel for særlig fosforkrevende vekster

For produksjon av poteter og grønnsaker som er særlig fosforkrevende, kan det gjødsles etter behov, gitt den aktuelle vekstens forventede fosforbehov og fosfornivåer i jord, målt gjennom jordprøver i tråd med § 29. Siste jordprøve kan ikke være eldre enn fire år. Arealet skal gjødsles og drives slik at avrenning begrenses.

Areal med produksjon som nevnt i første ledd skal registreres av foretaket i offentlig register på den måten og fra det tidspunkt som Landbruksdirektoratet bestemmer.

Kapittel 4. Særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer med avløpsslam

§ 22. Særlige krav til bruk av gjødselvarer med avløpsslam

Det er ikke tillatt å bruke uhygienisert avløpsslam.

Følgende krav gjelder for bruk av gjødselvarer med avløpsslam på ulike typer areal:

- a) Det er ikke tillatt å bruke gjødselvarer med avløpsslam på eng, i gartnerier eller der det dyrkes grønnsaker, poteter, bær eller høstes frukt.

- b) Der gjødselvarer med avløpsslam er brukt, kan det dyrkes grønnsaker, poteter, bær og høstes frukt tidligst tre år etter siste sprededato. Der det er spredt avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår eller sterilisert avløpsslam, kan det likevel dyrkes slike vekster når det har gått ti måneder etter siste sprededato.
- c) Arealene kan brukes til beiting eller høsting av fôrvekster tidligst vekstsesongen etter at gjødselvarer med avløpsslam er brukt.
- d) På annet enn jordbruksareal og grøntareal kan avløpsslam bare brukes som del av et dyrkingsmedium.
- e) Det kan ikke spres gjødselvarer med avløpsslam på jordbruksareal som har fosforinnhold målt som P-AL-verdi på 14 eller høyere. Siste jordprøve kan ikke være eldre enn to år.
- f) Ved spredning av gjødselvarer med avløpsslam på jordbruksareal kan det maksimalt tilføres avløpsslam i mengder som inneholder 25 kg P/daa over en tiårsperiode. Det kan likevel ikke brukes større mengder plantetilgjengelig fosfor enn det som tilsvarer maksimal tillatt fosfortilførsel etter § 20.

Gjødselvarer med avløpsslam skal nedmoldes senest 18 timer etter spredning. Kravet om nedmolding gjelder likevel ikke ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår. Ved spredning av gjødselvarer med avløpsslam skal luktulemper begrenses.

§ 23. Melding om bruk av gjødselvarer med avløpsslam

Den som skal bruke gjødselvarer med avløpsslam på jordbruksareal skal melde fra til kommunen minst to uker før første levering. Meldeplikten gjelder likevel ikke ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår.

Melding om bruk av gjødselvarer med avløpsslam skal gis på den måten Mattilsynet bestemmer, og skal minst inneholde opplysninger om:

- a) mottakerens navn og adresse,
- b) gårds- og bruksnummer på eiendommen der produkter med avløpsslam skal brukes,
- c) produktets sammensetning og behandlingsmåte,
- d) mengden som skal brukes,
- e) bruksstedet angitt på kart,
- f) typen areal produktet skal spres på og størrelsen på arealet,
- g) kartfestede jordanalyser, og
- h) vurdering av forhold som kan ha innvirkning på helsemessige og hygieniske forhold ved bruken.

Kommunen skal forelegge meldingen til uttalelse for myndighet for miljørettet helsevern i kommunen etter folkehelseloven § 9. Avdekker meldingen forhold som gjør at forskriftens krav ikke etterleves, kan kommunen kreve forholdet rettet etter folkehelseloven § 14.

Kapittel 5. Særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer der bruken reguleres ut fra gjødselvarens tungmetallinnhold

§ 24. Tillatt bruksmengde av gjødselvarer ut fra tungmetallinnhold

Ved bruk av gjødselvarer skal den samlede bruksmengden i løpet av en tiårsperiode ikke overskride:

- a) fire tonn tørrstoff per dekar ved bruk av gjødselvarer i tungmetallklasse I
- b) to tonn tørrstoff per dekar ved bruk av gjødselvarer i tungmetallklasse II
- c) 800 kg tørrstoff per dekar ved bruk av gjødselvarer i tungmetallklasse III som bare inneholder forbrenningsprodukter av rent plantemateriale

- d) ett tonn tørrstoff per dekar ved bruk av gjødselvarer tungmetallklasse III på grøntareal
- e) en mengde som medfører at tungmetallmengden som kan tilføres ved bruk av produkter i klasse II ikke overskrides, ved bruk av en kombinasjon av gjødselvarer i ulike tungmetallklasser og gjødselvarer med fosforbaserte grenseverdier for tungmetallinnhold.

Gjødselvarer i tungmetallklasse 0 og gjødselvarer med fosforbaserte grenseverdier kan brukes uten mengdebegrensninger knyttet til tungmetallinnholdet. Andre dyrkingsmedier enn anleggsgjord, og som er i tungmetallklasse 0, I og II, kan brukes på småarealer som bed og til potter og kar uten mengdebegrensning. Gjødselvarer i tungmetallklasse 0 kan brukes på alle arealer. Gjødselvarer med fosforbaserte grenseverdier kan brukes bare på jordbruksareal. EU-gjødselvarer skal brukes i tråd med tungmetallklasse II, eller med aktuell lavere klasse dersom det kan dokumenteres et lavere tungmetallinnhold enn tungmetallklasse II.

Ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår skal den årlige tilførselen av avløpsslamkomponenten ikke overstige 100 kg tørrstoff per dekar. Ved bruk av gjødselvarer i ferdigplenproduksjon gjelder mengdebegrensningen etter første ledd i løpet av hver produksjonssyklus i stedet for i løpet av en tiårsperiode.

Ved etablering og reetablering av grøntareal skal bruksmengden av gjødselvarer ikke overskride et lag på fem centimeter. Ved bruk av anleggsgjord, gjelder denne mengdebegrensningen bare for de komponentene i anleggsgjorden som utgjøres av annet enn jord, sand og silt. Andre produkter enn anleggsgjord og jorddekkingsmidler skal blandes inn i jorda på bruksstedet. Gjødselvarer kan i tillegg brukes i de mengder som følger av første ledd på de etablerte arealene.

Ved bruk som toppdekke på deponier skal bruksmengden av gjødselvarer ikke overskride et lag på 15 centimeter.

Bruken av mengder som følger av første til og med tredje ledd er ikke tillatt dersom dette medfører en overskridelse av behovet, jf. § 14, eller av den maksimale mengden fosfor som etter § 20 eller § 22 bokstav f kan tilføres arealene. Bruken av mengder som følger av fjerde ledd er ikke tillatt dersom dette medfører en overskridelse av behovet, jf. § 14.

§ 25. Særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer på dyrket jord ut fra tungmetallinnhold

Det kan ikke brukes gjødselvarer i tungmetallklasse I, II og III eller med fosforbaserte grenseverdier for tungmetallinnhold på jordbruksareal dersom tungmetallinnholdet i jorda overskrider følgende verdier:

	Milligram per kilogram tørrstoff
Kadmium	1
Bly	60
Kvikksølv	1
Nikkel	50
Sink	150
Kobber	50
Krom	100

Jordbruksforetaket skal sørge for at det utføres tungmetallanalyser av jorda med nødvendig hyppighet dersom det er risiko for at tungmetallgrensene angitt i første ledd overskrides på grunn av geologiske forhold eller andre forhold, som for eksempel intensiv bruk av husdyrgjødsel over flere år.

Kapittel 6. Krav til plan og dokumentasjon

§ 26. Krav til gjødslingsplan

Den som disponerer og gjødsler mer enn 25 dekar per år, eller mer enn 5 dekar poteter eller grønnsaker som er særlig fosforkrevende, jf. § 21, skal ha en gjødslingsplan. Planen skal foreligge før den enkelte vekstsesong og justeres etter behov dersom vekstforholdene avviker fra forutsetningene som lå til grunn da planen ble laget.

Planen skal inneholde en kartskisse som viser arealinndelingen, og følgende opplysninger skal oppgis for hvert enkelt areal:

- a) utstrekning i dekar,
- b) resultat av representative jordprøver i tråd med § 29,
- c) forgrøde,
- d) årets vekster,
- e) forventet avlingsnivå per dekar,
- f) årets gjødslingsbehov for nitrogen og fosfor per dekar,
- g) type gjødselvarer som forventes brukt, og
- h) planlagt tilførsel av fosfor- og nitrogenmengde per dekar oppgitt i kg.

Jordprøver etter bokstav b) skal ikke være eldre enn åtte år, med mindre noe annet er bestemt i denne forskriften, jf. § 20 andre ledd, § 21 og § 22 andre ledd bokstav e).

Foretakets gjødslingsplanlegging i henhold til bokstav f-h skal være basert på bokstav a-e.

Gjødslingsplanen skal gi en beskrivelse av hvordan et eventuelt overskudd av organisk gjødselvarer skal håndteres.

Opplysninger etter andre ledd skal oppbevares, og skal kunne legges frem for kontroll, i minst fem år etter utløpet av det kalenderåret gjødslingsplanen gjelder for.

§ 27. Krav til journal med dokumentasjon på mottak, bortskaffelse og bruk av gjødselvarer mv.

Den som tar imot gjødselvarer med mer enn 75 kg fosfor det enkelte år for lagring eller bruk regulert av denne forskrift, skal dokumentere type og mengde, mengden totalfosfor, dato for mottakelsen og fra hvem gjødselen kommer. Den som tar imot gjødselvarer med avløpslam må i tillegg dokumentere innhold av plantetilgjengelig fosfor.

Den som bortskaffer organisk gjødselvarer med mer enn 75 kg fosfor det enkelte år til andre, skal dokumentere type og mengde, mengden totalfosfor, dato for leveransen og til hvem det er levert.

Alle som bruker gjødselvarer skal føre gjødseljournal som gir oversikt over:

- a) hvilken type og mengde gjødselvarer det er gjødslet med, på hvilket areal og på hvilket tidspunkt,
- b) hvilke mengder av fosfor og nitrogen som er tilført det enkelte areal, og
- c) hvilke mengder fosfor og nitrogen som totalt er tilført.

Opplysninger som kreves etter denne paragrafen skal oppbevares og kunne legges frem for kontroll senest 1. november det året gjødseljournalen gjelder for, og skal oppbevares i minst fem år etter utløpet av det året journalen gjelder for.

Opplysninger etter andre ledd skal innrapporteres digitalt til offentlig register på den måten og fra det tidspunkt som Landbruksdirektoratet bestemmer.

§ 28. Særlige krav til journal ved bruk av visse gjødselvarer på jordbruksarealer

Den som bruker gjødselvarer der bruken begrenses ut fra gjødselvarens tungmetallinnhold jf. § 25 og forskrift **XX** om gjødselvarer § 18 og § 19 på jordbruksarealer skal føre journal hvor følgende opplysninger skal inngå:

- a) gårds- og bruksnummer på eiendommen der produktet er brukt,
- b) bruksstedet,
- c) produktkategorien,
- d) gjødselvarens tungmetallbegrensning,
- e) mengden brukt per dekar, og
- f) spredetidspunktet.

Ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår skal journalen i tillegg til det som følger av første ledd inneholde opplysninger om:

- a) hvilken virksomhet produktet er mottatt fra,
- b) produktets handelsnavn,
- c) mengden som er mottatt,
- d) mottaksdatoen, og
- e) kartskisse som angir de arealene hvor produktet er brukt.

Opplysninger som kreves etter paragrafen her skal oppbevares og kunne legges frem for kontroll i minst ti år etter utløpet av det kalenderåret journalen gjelder for.

§ 29. Uttak og analyse av jordprøver

Jordprøver påkrevd etter denne forskrift skal være representative med hensyn til jordvariasjon, størrelse og formen på arealet.

Uttak av jordprøver skal følge faglig anerkjente metoder.

Prøvestedene skal koordinatfestes.

Prøvene skal analyseres av laboratorium som er akkreditert eller som følger et kvalitetssikringssystem for jordanalyser slik Landbruksdirektoratet bestemmer. Analysen skal slå fast jordart, pH, fosforinnhold målt som P-AL-verdi, og jordas innhold av organisk materiale (moldinnhold).

Resultater fra jordprøvene med tilhørende koordinater skal innrapporteres digitalt til offentlig register på den måten og fra det tidspunkt som Landbruksdirektoratet bestemmer.

Kapittel 7. Tilsyn, klage, straff mv.

§ 30. Tilsyn og enkeltvedtak

Kommunen fører tilsyn og kan fatte nødvendige enkeltvedtak for å oppnå etterlevelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne forskriften. I tillegg kan Mattilsynet føre tilsyn og fatte nødvendige enkeltvedtak etter § 22 første ledd og andre ledd bokstav a) til d), § 24 og § 25.

Kommunen kan utøve myndighet etter forurensingsloven i henhold til forskrift 20. desember 2024 nr. 3400 om kommunens myndighet etter forurensningsloven, etter jordlova i henhold til forskrift 8. desember 2003 nr. 1479 og etter bestemmelsene i folkehelsesloven kap. 3.

§ 31. Myndighet til å gi forskrift og fatte enkeltvedtak

Statsforvalteren kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om:

- a) Ytterligere krav til skjerming mot nedbør eller krav om annen plassering av gjødselvaren enn det som følger av § 8 dersom dette er nødvendig for å begrense fare for forurensning.
- b) Senere spredetidspunkt i områdene som ligger innenfor nedbørsfeltet som drenerer til kyststrekningen fra svenskegrensa til fylkesgrensa mot Agder jf. § 15 første ledd nr. 1. I disse områdene kan spredning med nedmolding tillates frem til 1. november så lenge det ikke fører til vesentlig økt avrenning til Oslofjorden.

- c) Senere spredetidspunkt enn det som følger av § 15 første ledd i Nordland og innlandsområder over marin grense der vekstsesongen i snitt de siste ti årene har startet etter 1. mai, med unntak av områder omfattet av bokstav b). I slike områder kan spredning med nedmolding tillates frem til 1. november. Adgangen til å tillate senere spredetidspunkt er begrenset til områder der vannforekomstene oppfyller målene i vannforskriften, og ikke står i fare for å få forverret tilstand.
- d) Strengere krav til spredning av gjødselvarer med avløpsslam enn det som følger av § 22 andre ledd bokstav e) og f) i områder der vannforekomstene ikke oppfyller målene i vannforskriften eller står i fare for å få forverret tilstand.
- e) Krav til gjennomføring av avbøtende tiltak for å motvirke avrenning på arealer der det produseres poteter eller grønnsaker som er særlig fosforkrevende, jf. § 21, i områder der vannforekomstene ikke oppfyller målene i vannforskriften eller står i fare for å få forverret tilstand.
- f) Digital innrapportering av opplysninger etter § 27 første og tredje ledd til offentlig register i områder der vannforekomstene ikke oppfyller målene i vannforskriften eller står i fare for å få forverret tilstand.
- g) Strengere krav til lagring og bruk av gjødselvarer enn det som følger av denne forskrift i områder der vannforekomstene ikke oppfyller målene i vannforskriften eller står i fare for å få forverret tilstand.

Enkeltvedtak etter denne bestemmelsen skal innrapporteres av statsforvalteren til offentlig register.

§ 32. Dispensasjon

Kommunen kan etter søknad gi en tidsavgrenset dispensasjon til å spre gjødselvarer på annet areal enn godkjent spredeareal jf. § 17 første ledd, som ledd i etablering av innmarksbeite. Ved vurderingen skal det legges særlig vekt på hvilke virkninger gjødsling kan få for natur- og kulturlandskapsverdier, og om gjødslingen kan skje på en forsvarlig måte.

Statsforvalteren kan i særlige tilfeller og etter søknad, gi en tidsbegrenset dispensasjon fra bestemmelsene i denne forskriften, med unntak av § 22 første ledd og andre ledd bokstav a) til d), § 24 og § 25, der det er Mattilsynet som har myndighet til å gi dispensasjon.

Dispensasjon kan ikke gis dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, eller forskriftens formålsbestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt. Fordelen ved en dispensasjon må, etter en samlet vurdering, være klart større enn ulempene.

Ved vurderingen av om dispensasjon skal gis og eventuelt på hvilke vilkår, skal det legges særlig vekt på dispensasjonens konsekvenser for vannkvalitet, herunder om dispensasjon medfører at vannforekomster ikke oppfyller målene i vannforskriften eller står i fare for å få forverret tilstand, samt konsekvenser for helse, ressursutnyttelse og miljøforsvarlig forvaltning av jordsmonnet.

Dispensasjoner etter denne bestemmelsen skal innrapporteres til offentlig register.

§ 33. Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne forskriften, eller vedtak truffet i medhold av denne forskriften, straffes etter forurensningsloven kapittel 10, matloven § 28 eller folkehelseloven § 18 hvis ikke strengere straffebestemmelser kommer til anvendelse.

§ 34. Klage

Vedtak truffet av kommunen i medhold av denne forskriften kan påklages til statsforvalteren. Vedtak truffet av Mattilsynet i medhold av denne forskriften kan påklages til Mattilsynet ved

hovedkontoret. Vedtak truffet av statsforvalteren i medhold av denne forskriften kan påklages til Landbruksdirektoratet. Landbruksdirektoratets vedtak skal fattes i samråd med Miljødirektoratet.

Kapittel 8. Ikrafttredelse, overgangsregler og endring av forskriften

§ 35. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. februar 2025. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 4. juli 2003 nr. 951 om gjødselvarer mv. av organisk opphav.

§ 36. Overgangsregler

1. Spredetidspunkt

Frem til utgangen av 2026 er spredning av organiske gjødselvarer tillatt i følgende perioder:

- a) I områdene som ligger innenfor nedbørsfeltet som drenerer til kyststrekningen svenskegrensa – Lindesnes, i perioden 15. februar til og med 1. november i kombinasjon med nedmolding. Spredning uten nedmolding på eng og annen grøde skal gjøres senest 1. september.
- b) I kommunene Stavanger, Sola, Randaberg, Sandnes, Gjesdal, Klepp, Time og Hå i Rogaland fylke i perioden 15. februar til og med 1. september.
- c) I resten av landet, i perioden 15. februar til og med 1. november. Spredning uten nedmolding på eng og annen grøde skal gjøres senest 15. september.

Frem til utgangen av 2028 kan likevel virksomheter som ved forskriftens ikrafttredelse ikke hadde tilstrekkelig lagerkapasitet til å overholde krav til spredetidspunkt i § 15, spre gjødselvarer uten nedmolding på eng frem til og med 15. september, og med nedmolding frem til og med 1. november. Dette gjelder likevel ikke dersom det gjøres vesentlige endringer i driften som øker gjødselmengden og behovet for lagerkapasitet, herunder omlegging fra båsfjøs til løsdrift eller installasjon av melkerobot eller melkestall.

2. Beite godkjent som spredeareal

Innmarksbeiter godkjent som spredeareal i medhold av forskrift 4. juli 2003 nr. 951 om gjødselvarer mv. av organisk opphav § 24 nr. 1 andre ledd, skal anses godkjent som spredeareal etter denne forskrift såfremt arealet oppfyller definisjonen av innmarksbeite i § 3 bokstav i. Statsforvalteren kan ved enkeltvedtak likevel oppheve tidligere godkjenninger av innmarksbeiter som spredeareal dersom:

- a) arealet ikke er dokumentert med kartbeskrivelse og kan påvises tilsvarende i terrenget,
- b) gjødslingen har uheldige virkninger for natur- og kulturlandskapsverdier,
- c) gjødslingen ikke kan skje på en forsvarlig måte, eller
- d) arealet ikke beites men likevel tilføres gjødselvarer.

Innmarksbeiter kan frem til utgangen av 2027 tilføres mineralgjødsel uten at arealet er godkjent etter § 17 såfremt det foreligger gjødslingsplan fra 2022 eller 2023 som dokumenterer at arealet ble tilført mineralgjødsel før ikrafttredelse av denne forskrift.

3. Vedtak og forskrifter gitt i medhold av tidligere forskrift 4. juli 2003 nr. 951 om gjødselvarer av organisk opphav mv.

Enkeltvedtak og forskrifter gitt i medhold av forskrift 4. juli 2003 nr. 951 om gjødselvarer mv. av organisk opphav, oppheves ved ikrafttredelse av denne forskrift med mindre annet følger av bokstav b om godkjenning av beite som spredeareal.

4. Fosforgrenser

Bestemmelsene om begrensninger for tilførsel av fosfor på jordbruksareal i § 20 første, andre og tredje ledd trer i kraft 1. januar 2027. Frem til utgangen av 2026 skal mengden tilført fosfor ved bruk av fosforholdig gjødsel og annen plantenæring på fulldyrket og overflatedyrket jord, ikke overstige

3,5 kg P/daa. Statsforvalteren kan etter søknad gi tillatelse til tilførsel av mer enn 3,5 kg P/daa/år dersom foretaket dokumenterer et reelt behov, gitt avlingens fosforopptak og fosfornivåer i jord målt gjennom jordprøver.

5. Gjødslingsplan og gjødseljournal

Bestemmelsene om krav til gjødslingsplan i § 26 og krav til gjødseljournal i § 27 trer i kraft 1. januar 2026. Frem til utgangen av 2025 skal gjødslingsplanleggingen følge kravene i forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging.

6. Jordprøver

Jordprøver tatt før forskriftens ikrafttredelse skal anses som godkjent etter denne forskrift såfremt prøvestedene er kartfestet og det foreligger analyseresultat som slår fast jordart, pH, fosforinnhold målt som P-AL-verdi, og jordas innhold av organisk materiale (moldinnhold). Fra 1. januar 2030 skal det likevel foreligge jordprøver som oppfyller kravene i § 29.

7. Bruk av produkter med avløpsslam

Bestemmelser om bruk av produkter med avløpsslam i § 22 andre ledd bokstav e) og f) trer i kraft 1. januar 2030.

§ 37. Endring av forskriften

Forskriften kan endres av Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet i fellesskap.

Vedlegg 1 og vedlegg 2 kan endres av Landbruksdirektoratet.

Vedlegg 1: normtall for forventet mengde fosfor (P) per individ av ulike dyreslag*

Storfe	Kg P per individ/årsdyr	Justering	Regneregul for justering	Regneksempel for justering	Datakilde for dyretall**
Melkeku med årsavdrått ⁱ i 7-9,5 tonn	15	Påslag for høg avdrått	Om middelavdrått ⁱ «x» overstiger 9,5 tonn justeres mengden med $(x:7,7)^{2/3}$. Om middelavdrått «x» er lavere enn 7 tonn kan mengden justeres med $(x:7,7)^{2/3}$.	Ved avdrått på 10 tonn justeres med $(10:7,7)^{2/3}$, til snaut 18 kg. Ved avdrått 5 tonn, justeres med $(5:7,7)^{2/3}$, til drøyt 11 kg	PT-kode 120
Ammekyr	8				PT-kode 121
Ungdyr, middelverdi per år over livsløpet, med forventet slaktevekt 320 kg ved 18 mnd alder	5				PT-kode 119
Småfe	Kg P per individ/årsdyr				
Sau	2				PT-kode 145+146+139
Geit	2				PT-kode 140+142
Gris	Kg P per individ/årsdyr	Justering	Regneregul for justering	Regneksempel for justering	Datakilde for dyretall
Avlsgriiser, inkl årsproduksjon av 30 spedgris og smågris fram til 30 kg	8,1				PT-kode 155
Avlsgriiser, satellitt ⁱⁱ i purkering,	14,3				PT-kode 155
Avlsgriiser (årspurker), nav i purkering	2,4				PT-kode 155
Unggris til avl, 30 kg fram til bedekning	0,53				Antall utrangerte avlsgriiser (slakta purker) fra leveransedatabasen

Slaktegriser ⁱⁱⁱ , livsløpet fra 30 kg til slakt i intervallet 100 – 130 kg	0,37	Påslag ved utsatt slakting	Dersom levendevekt («x») ved slakt overstiger 130 kg, justeres P-mengden med $(x:115)^{3/2}$	Dersom levendevekt («x») ved slakt er 150 kg justeres P-mengden med $(150:115)^{3/2}$, altså regnes 0,55 kg P per individ	PT-kode 184 eller leveransedatabasen
Hest	Kg P per individ/årsdyr				
Hest under 3 år	5				PT-kode 115
Hest over 3 år	7,5				PT-kode 116
Andre husdyr	Kg P per indivis/årsdyr				
Hjort, esel, lama, alpakka	2				PT-kode 178, 192, 196, 197
Fjørfe	g P per individ	Justering	Regneregul for justering	Regneksempel for justering	Datakilde for dyretall
Verpehøns	120				PT-kode161
Avlsdyr av høns, ender, kalkuner og gjess	250				PT-kode 168 + slaktekyllingmødre ^{iv}
Livkyllinger ⁱⁱⁱ	14				PT-kode 185 eller leveransedatabasen
Slaktekyllinger ⁱⁱⁱ , rasktvoksende rase, livsløpet fram til slakt ved 32-38 dager og levendevekt inntil 2,3 kg	8,6	Påslag ved utsatt slakting	Dersom levendevekt («x») ved slakt overstiger 2,3 kg, justeres fosformengden med $(x:2,1)^{3/2}$	Om levende-vekt («x») ved slakt er 2,5 kg justeres fosfor-mengden med $(2,5:2,1)^{3/2}$, altså regnes 11,2 g P per individ	PT-kode 176 eller leveransedatabasen
Slaktekyllinger ⁱⁱⁱ , saktevoksende rase, livsløpet fram til slakt ved slakt ved 40-45 dager og levendevekt inntil 2,5 kg	11,6	Påslag ved utsatt slakting	Dersom levendevekt («x») ved slakt overstiger 2,5 kg, justeres fosformengden med $(x:2,3)^{3/2}$	Om levende-vekt («x») ved slakt er 2,7 kg justeres fosfor-mengden med $(2,7:2,3)^{3/2}$, altså regnes 14,8 g P per individ	PT-kode 176 eller leveransedatabasen
Ender og gjess for slakt ⁱⁱⁱ	25				Leveransedatabasen
Kalkuner for slakt ⁱⁱⁱ , gitt gjennomsnittslaktevakt på	106				Leveransedatabasen

inntil 9 kg					
-------------	--	--	--	--	--

* I regnskapet for mengde fosfor kan det gjøres fratrukk for oppholdstid på utmarksbeite.

** Dyretelling skal som hovedregel gjøres ut fra dyretelling ved søknad om produksjonstilskudd (PT). For dyreslag/PT-koder som oppgis både vår og høst summeres dyretall fra søknadsomgangen om høsten foregående år og om våren inneværende år, og summen deles på to.

ⁱ Middelvandrutt beregnes som samlet melkeproduksjon fordelt på dyretall fra søknad om produksjonstilskudd

ⁱⁱ For avlspurker, satellitt i purkering er det regnet med 1,22 årspurker per avlsgris, 2,2 kull per purke og 6,5 innsett per dyreplass per år. Det er regnet med at 2/3 av totalt fôropptak og gjødsel er i satellitt og 1/3 i nav.

ⁱⁱⁱ Oppgitt faktor gjelder for livsløpet fram til slakt (for livkyllinger fram til levering) og man benytter samme dyretall som for slakteoppjøret foregående år.

^{iv} Antall slaktekyllingmødre finnes ved å benytte PT-kode 162 (ant rugeegg) dividert med 184 som er ant. egg per høne per år.

Vedlegg 2: normtall for forventet mengde nitrogen (N) per individ av ulike dyreslag*

Storfe	Kg N per individ/årsdyr	Faktor for ammoniakk-tap, %	Kg N per individ/årsdyr etter fratrekk	Datakilde for dyretall**
Melkeku med årsavdrått ⁱ i 7-9,5 tonn	139	14,7	118	PT-kode 120
Ammekyr	66	14,0	57	PT-kode 121
Ungdyr, middelerdi per år over livsløpet, med forventet slaktevekt 320 kg ved 18 mnd alder	44	15,7	37	PT-kode 119
Småfe				
Sau	12	16,2	10	PT-kode 145+146+139
Geit	16	16,4	13	PT-kode 140+142
Gris	Kg N per individ/årsdyr			Datakilde for dyretall
Avlsgriser, inkl årsproduksjon av 30 spedgris og smågris fram til 30 kg	51	17,3	42	PT-kode 155
Avlsgriser, satellitt ⁱⁱ i purkering,	90	17,3	74	PT-kode 155
Avlsgriser (årspurker), nav i purkering	15	17,3	12	PT-kode 155
Unggris til avl, 30 kg fram til bedekning	3,8	17,3	3,1	Antall utrangerte avlsgriser (slakta purker) fra leveransedata-basen
Slaktegriser ⁱⁱⁱ , livsløpet fra 30 kg til slakt i intervallet 100 – 130 kg	3,2	17,3	2,7	PT-kode 184 eller leveransedata-basen
Hest	Kg N per individ/årsdyr			

Hest under 3 år	40	16,6	33	PT-kode 115
Hest over 3 år	50	16,6	42	PT-kode 116
Andre husdyr	Kg N per individ/årsdyr			
Hjort, esel, lama, alpakka	12	15,0	10	PT-kode 178, 192, 196, 197
Fjørfe	g N per individ		g N per individ etter fratrekk	Datakilde for dyretall
Verpehøns	670	10,5	600	PT-kode161
Avlsdyr av høns, ender, kalkuner og gjess	800	12,5	700	PT-kode 168 + slaktekyllingmødre ^{iv}
Livkyllinger ⁱⁱⁱ	50	11,3	44	PT-kode 185 eller leveransedata-basen
Slaktekyllinger ⁱⁱⁱ , rasktvoksende rase, livsløpet fram til slakt ved 32-38 dager og levendevekt inntil 2,3 kg	30	11,3	27	PT-kode 176 eller leveransedata-basen
Slaktekyllinger ⁱⁱⁱ , saktevoksende rase, livsløpet fram til slakt ved 40-45 dager og levendevekt inntil 2,5 kg	40	11,3	35	PT-kode 176 eller leveransedata-basen
Ender og gjess for slakt ⁱⁱⁱ	100	12,5	88	Leveransedata-basen
Kalkuner for slakt ⁱⁱⁱ , gitt gjennomsnitts slaktevekt på inntil 9 kg	452	15,8	381	Leveransedata-basen

* I regnskapet for mengde nitrogen kan det gjøres fratrekk for oppholdstid på utmarksbeite.

** Dyretelling skal som hovedregel gjøres ut fra dyretelling ved søknad om produksjonstilskudd (PT). For dyreslag/PT-koder som oppgis både vår og høst summeres dyretall fra søknadsomgangen om høsten foregående år og om våren inneværende år, og summen deles på to.

ⁱ Middellavdrått beregnes som samlet melkeproduksjon fordelt på dyretall fra søknad om produksjonstilskudd

ⁱⁱ For avlspurker, satellitt i purkering er det regnet med 1,22 årspurker per avlsgris, 2,2 kull per purke og 6,5 innsett per dyreplass per år. Det er regnet med at 2/3 av totalt føropptak og gjødsel er i satellitt og 1/3 i nav.

ⁱⁱⁱ Oppgitt faktor gjelder for livsløpet fram til slakt (for livkyllinger fram til levering) og man benytter samme dyretall som for slakteoppjøret foregående år.

^{iv} Antall slaktekyllingmødre finnes ved å benytte PT-kode 162 (ant rugeegg) dividert med 184 som er ant. egg per høne per år.